

Vaalianalyysi eduskuntavaaleista 2023

Vasemmistoliitto

Eduskuntavaalit pidettiin 2.4.2023.

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa puolueen kannatus romahti ja se menetti viisi kansanedustajan paikkaa. Vaalitulokseen johtaneet syyt on analysoitava tarkasti, jotta voimme puolueena oppia tapahtuneesta. Tarvitaan parempaa ymmärrystä tilanteesta ja vaalien tuloksiin johtaneista olosuhteista ja ratkaisuista. Analyysin pohjalta tehdään johtopäätökset ja ratkaisut, joiden kautta vasemmisto voi entistä vaikuttavammin edistää tavoitteitaan.

Vasemmistoliitto puolustaa nyt ja tulevaisuudessa ihmisten arjen ja ympäristön hyvinvointia. Me jatkamme suunnitelmallista työtä, jolla nostamme entistäkin päättäväisemmin ihmisten arjen ja ympäristön hyvinvoinnin kannalta tärkeitä, toteuttamiskelpoisia ratkaisujamme esiin. Vain pitkäjänteisellä työllä voimme ottaa takaisin vuoden 2023 vaaleissa menetetyt asemat ja kansanedustajapaikat, ja kasvaa yhä vaikuttavamiksi liikkeeksi ekologisesti kestävä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisemman maailman rakentamiseksi.

**

Vaalianalyysin ovat koonneet ja kirjoittaneet Juuso Aromaa, Henrik Jaakkola, Johanna Jussila, Cai Melakoski, Anna Mäkipää ja Jukka Pietiläinen.

Vaalit lukuina.....	2
Vasemmistoliiton vaalitulokset alueittain verrattuna aiempiin vaaleihin.....	4
Puolueiden kannatuksen väliset korrelaatiot.....	14
Puolueiden kannatuksen alueelliset muutokset 2019–2023.....	17
Äänestysaktiivisuus.....	19
Vasemmistoliiton äänestäjät.....	20
Vaaliasetelmat ja -kampanjat.....	29
Vasemmisto hallituksessa -Vaaleja edeltänyt kausi 2019–2023.....	29
Hallitusvastuu ja vaalimenestys.....	33
Vaalien keskeisimmät kysymykset.....	34
Taktinen äänestäminen.....	30

Vaalikampanja ja ehdokasasettelu	31
Yhteenveto ja johtopäätöksiä.....	35
Vaalitutkimuksia.....	36

Vaalit lukuina

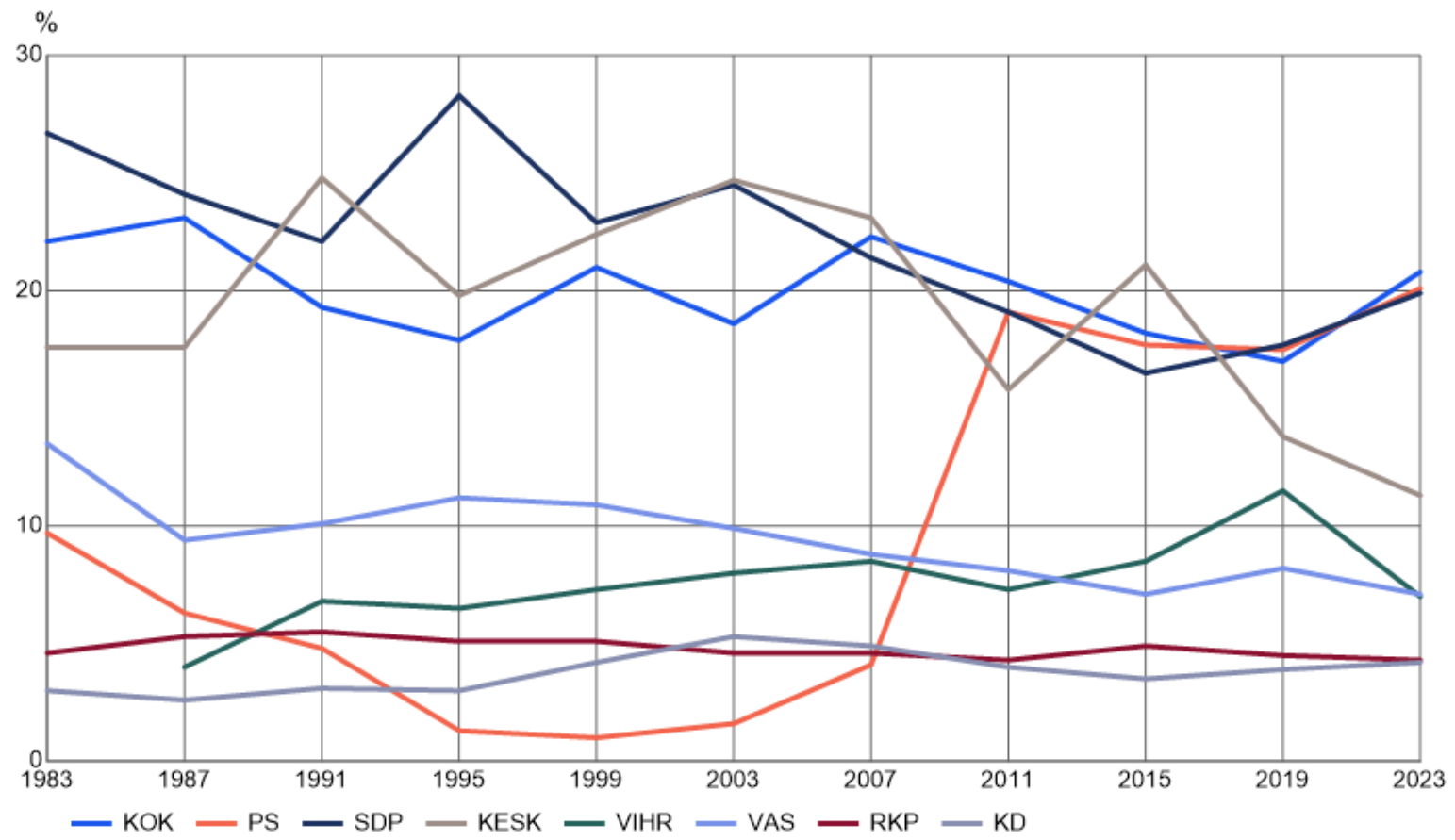
Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa kokoomus oli suurin, perussuomalaiset toiseksi suurin ja SDP kolmanneksi suurin puolue. Vasemmistoliitto oli kannatusprosentilla mitattuna 5. suurin puolue ja kansanedustajien määrässä mitattuna 6. suurin puolue. Ero johtuu vaalipiirikohtaisista tuloksista.

	2011	2015	2019	2023
KOK	20,4	18,2	17	20,8
PS	19,1	17,7	17,5	20,1
SDP	19,1	16,5	17,7	19,9
KESK	15,8	21,1	13,8	11,3
VIHR	7,3	8,5	11,5	7
VAS	8,1	7,1	8,2	7,1
RKP	4,3	4,9	4,5	4,3
KD	4	3,5	3,9	4,2

Yksikkö: Osuus äänistä (%): %

Lähde: Tilastokeskus

Puolueiden kannatus eduskuntavaaleissa 1983-2023

Lähde: Tilastokeskus, eduskuntavaalit

Vasemmistoliiton vaalitulokset alueittain verrattuna aiempiin vaaleihin

Vasemmistoliiton vaalitulokset oli 2023 hyvin lähellä vuoden 2015 vaaleja, kun taas vuoden 2019 tulos oli lähellä 2011 vaaleja.

Vasemmistoliiton kannatus vaalipiireittäin 2007–2023

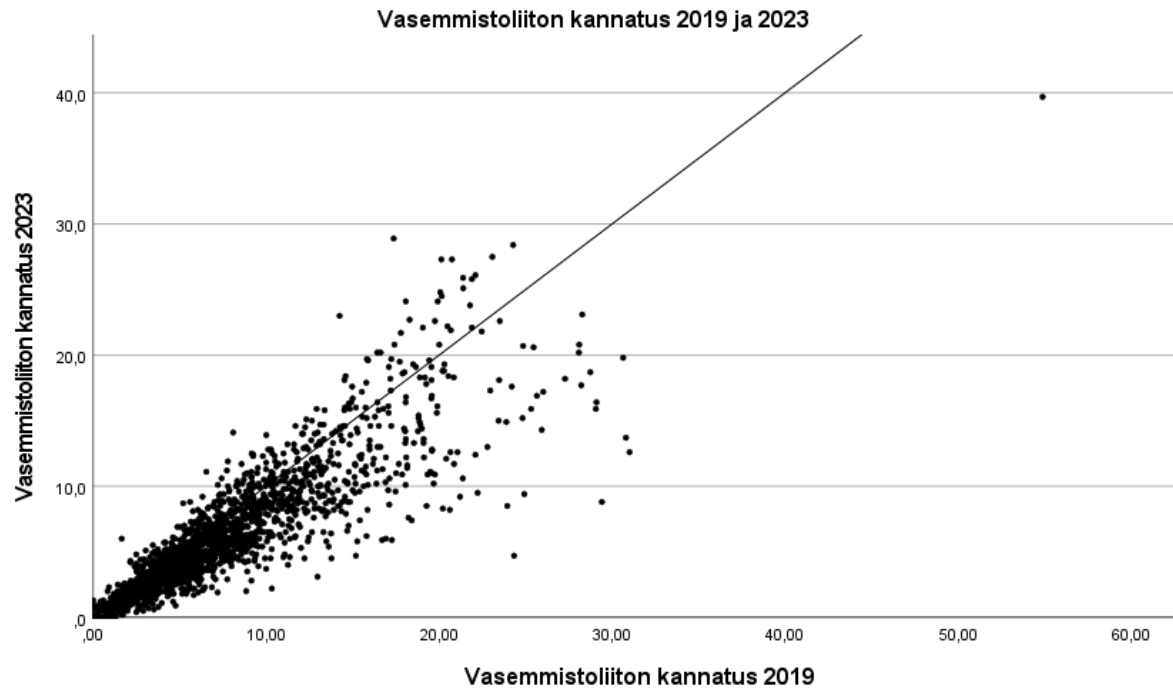
	2007	2011	2015	2017 kunn.	2019	2021 kunn.	2023
Yhteensä	8,8	8,1	7,1	8,8	8,2	7,9	7,1
Helsinki	6,7	10,4	9,8	11,2	11,1	12,7	11,8
Uusimaa	6,7	5,1	4,4	5,7	4,8	4,8	4,6
Vars-Suomi	10,6	9,6	10,3	11,1	12,8	10,4	11,6
Satakunta	12,0	10,9	9,6	11,6	10,0	10,1	8,3
Häme	8,3	6,9	6,0	7,4	7,4	5,8	5,9
Pirkanmaa	9,6	8,3	7,8	9,8	8,1	8,5	6,9
Kaak-Suomi	5,3	4,6	3,0	3,7	4,2	3,6	3,7
Savo-Karjala	7,7	6,7	5,9	8,7	7,2	7,1	5,5
Keski-Suomi	7,4	9,0	6,7	9,0	8,2	8,2	6,5
Vaasa	4,7	3,7	2,9	4,0	3,3	2,9	2,4
Oulu	16,1	14,5	11,8	14,3	13,1	11,9	9,4
Lappi	23,1	16,7	13,7	17,9	14,2	13,3	9,9

Taulukossa on vertailun vuoksi myös kuntavaalien 2017 ja 2021 tulokset, vaikka kuntavaalit monessa suhteessa poikkeavatkin eduskuntavaaleista.

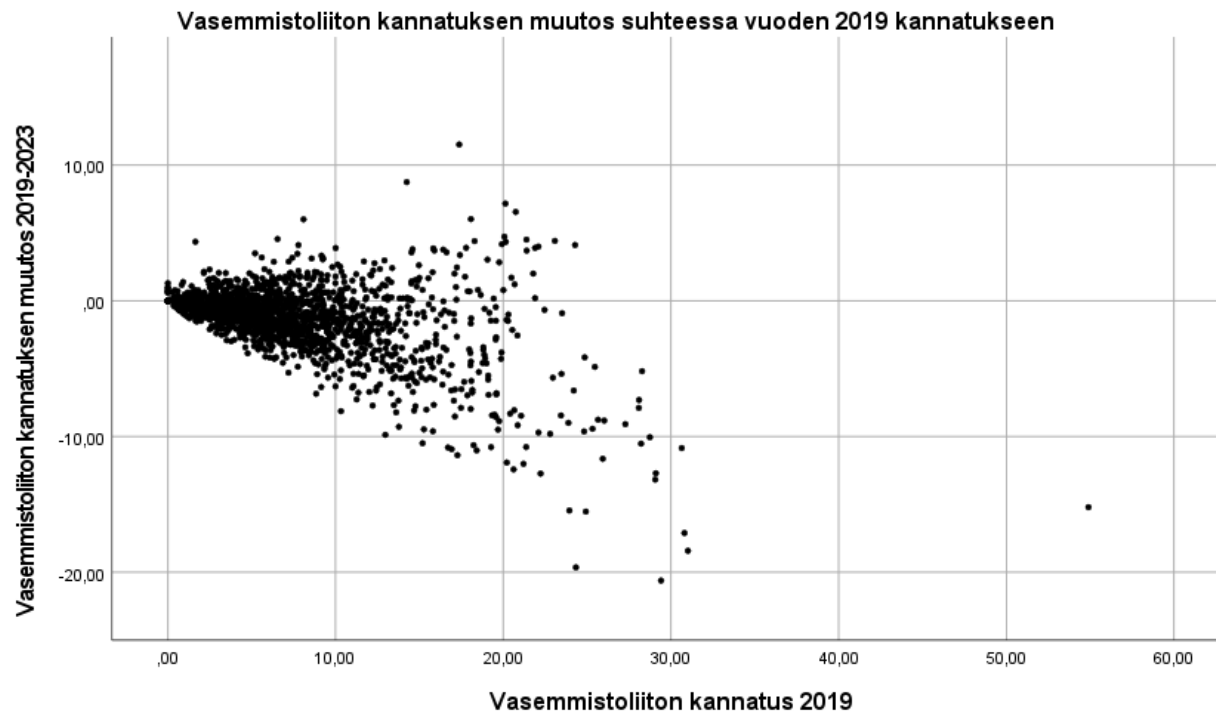
Vuoden 2015 eduskuntavaaleihin verrattuna vasemmistoliiton kannatus oli selvästi korkeammalla tasolla Helsingin vaalipiirissä, jonkin verran korkeammalla Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen vaalipiireissä. Selvästi matalampi kannatus oli Lapin, Oulun, Satakunnan ja Pirkanmaan vaalipiireissä.

Verrattuna vuoden 2011 eduskuntavaaleihin kannatus on pudonnut kaikissa vaalipiireissä paitsi Helsingissä ja Varsinais-Suomessa, useissa vaalipiireissä kannatus on pudonnut puoleen aikaisemmasta. Helsingin osuus äänimäärästä on kasvanut 8,7 prosentista (2007) 21 prosenttiin (2023).

Kuntavaaleihin 2021 verrattuna vasemmistoliitto menetti kannatustaan eniten Lapin, Oulun, Satakunnan, ja Keski-Suomen vaalipiireissä. Sen sijaan Varsinais-Suomen, Hämeen ja Kymen vaalipiireissä kannatus kasvoi kuntavaaleista 2017.

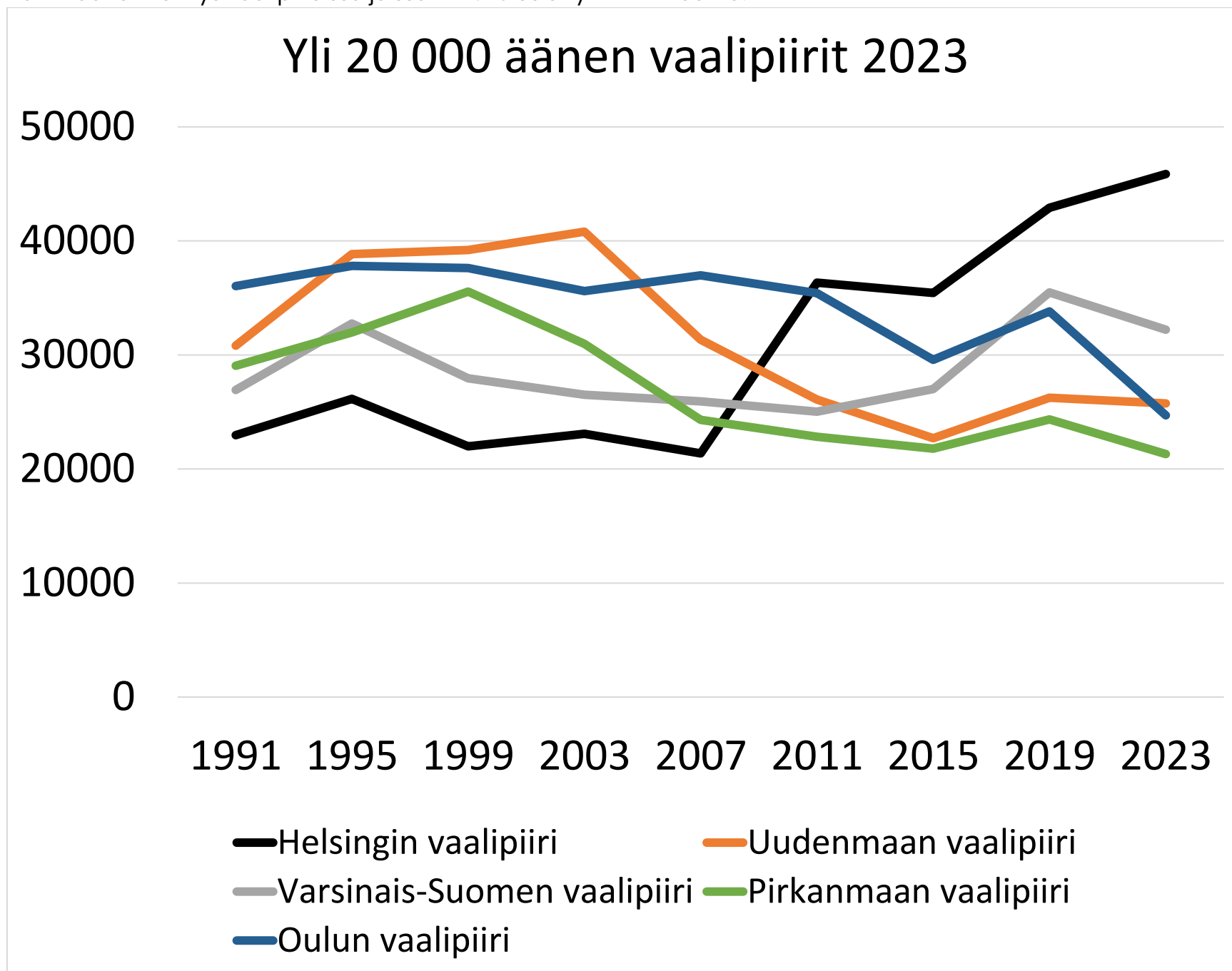

Vasemmistoliiton kannatus äänestysalueittain. Yksi piste on äänestysalue, viivan alaoikealla puolella olevilla alueilla kannatus putosi 2019–2023, ylävasemmalla puolella olevilla kasvoi.

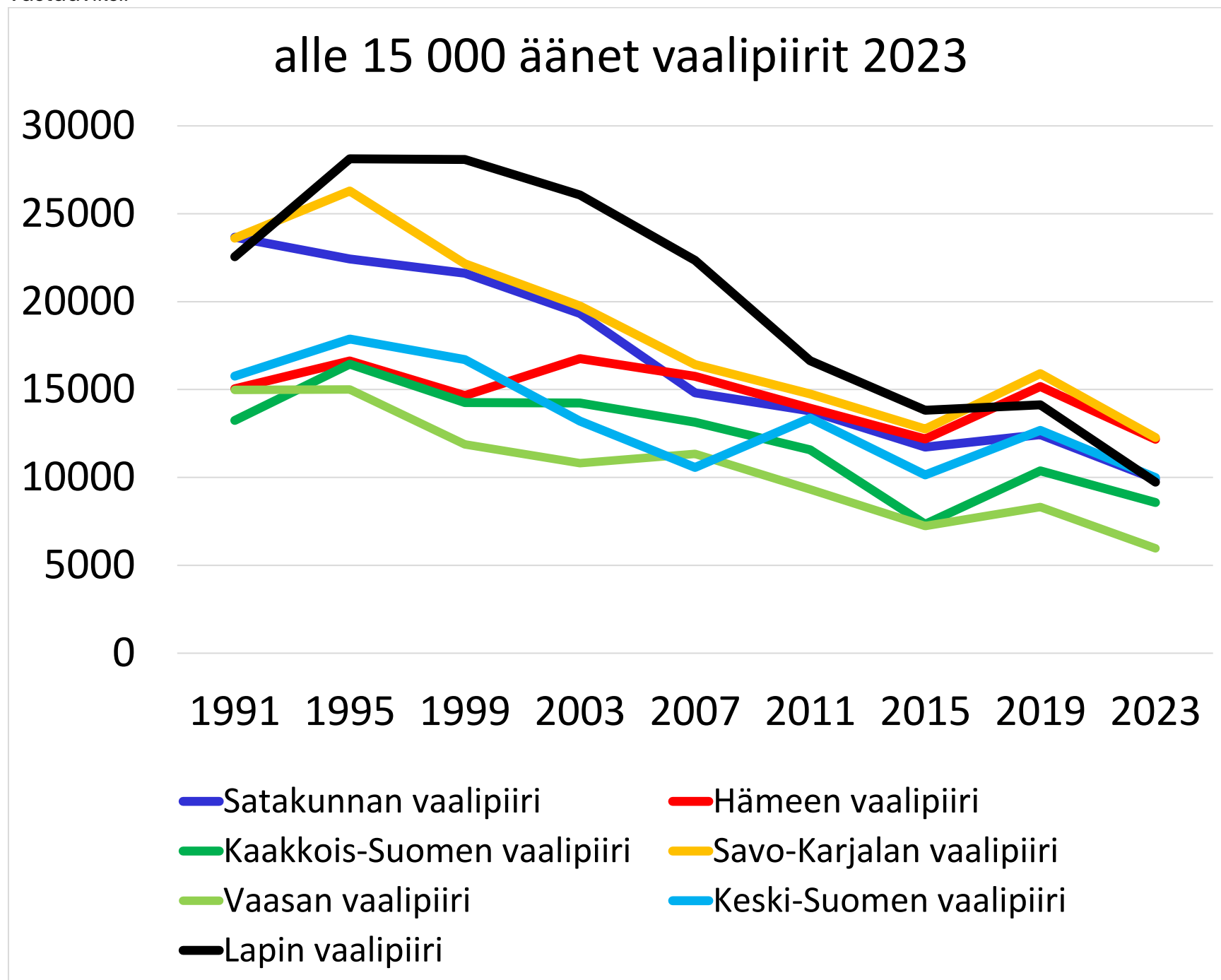

Kannatuksen muutos äänestysalueittain. Yleisenä trendinä: kannatus putosi enemmän siellä, missä se oli aikaisemmin korkeampi.

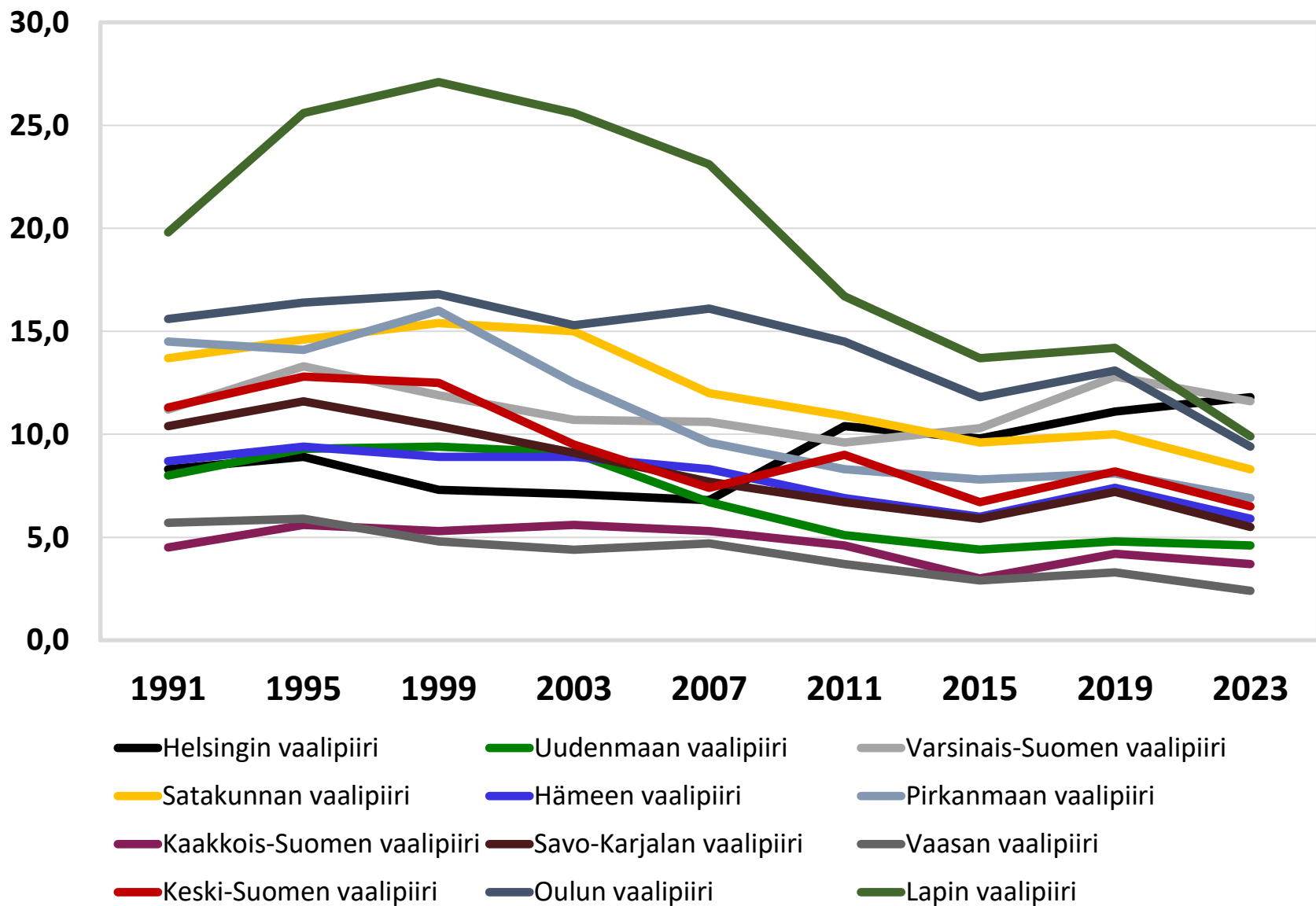
Äänimäärien kehitys vaalipiireissä joissa 2023 tulos oli yli 20 000 ääntä:

Äänimäärien kehitys vaalipiireissä joissa 2023 tulos oli alle 15 000 ääntä. Vaalipiirien rajat on yhdistetty nykyisiä rajoja vastaaviksi:

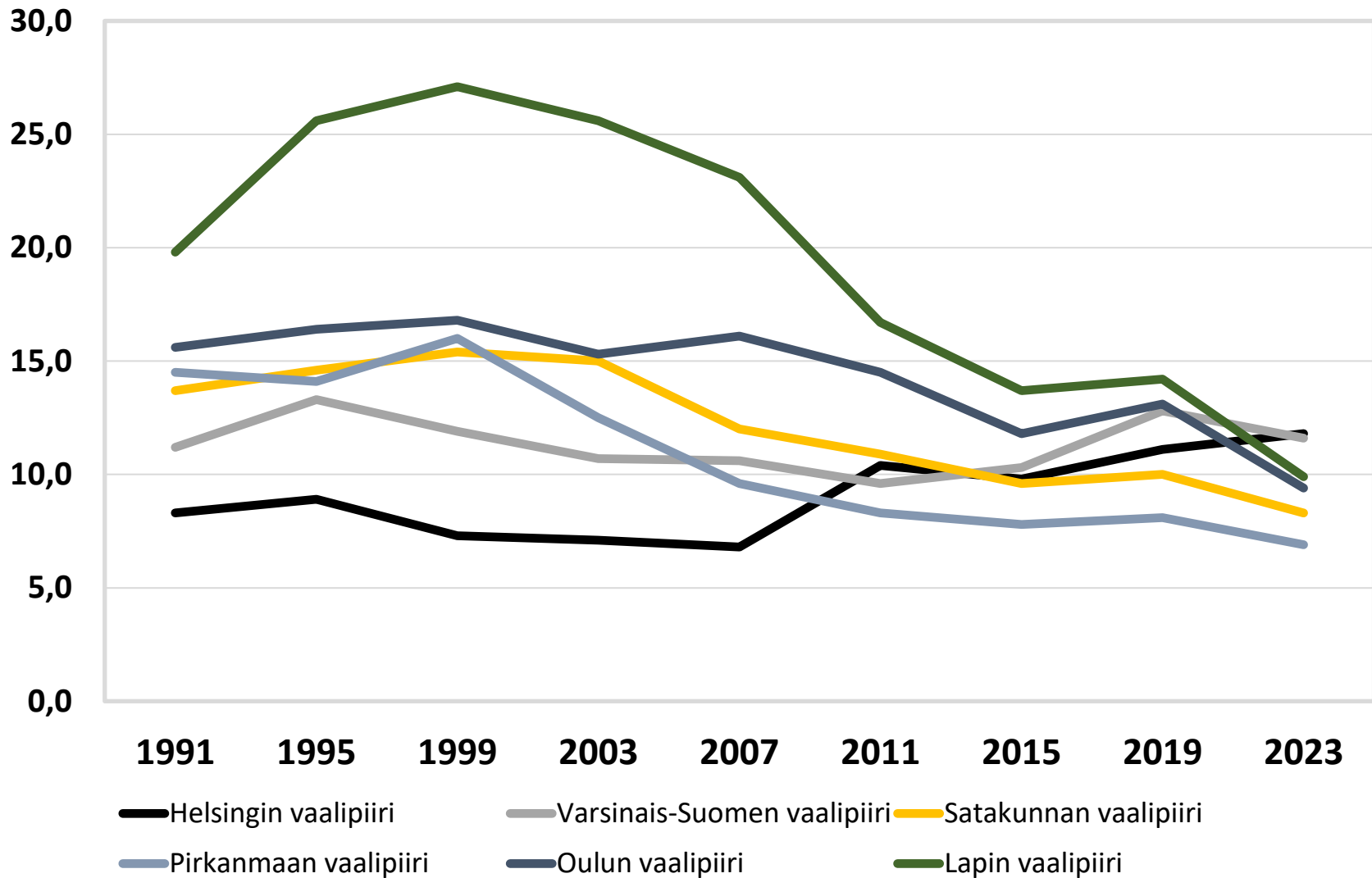
Kannatus prosentteina eri vaalipiireissä

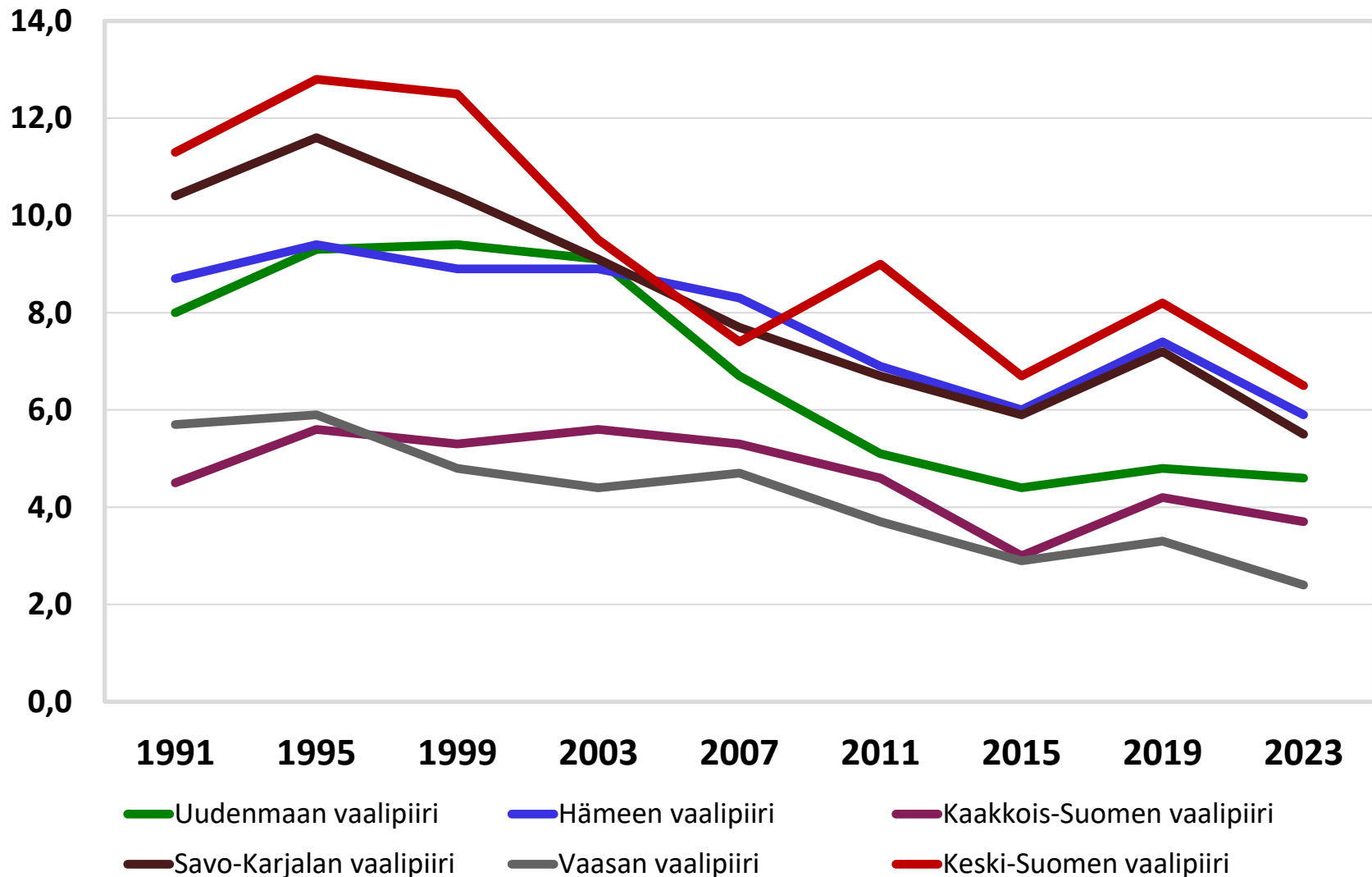
Vuoteen 2003 asti Helsingin vaalipiiri oli kannatuksessa kolmanneksi heikoin. Vuoden 2011 jälkeen se on ollut viiden kärjessä, 2023 suurin.

Kannatus prosentteina eri vaalipiireissä, kuusi parasta 2023

Kannatus prosentteina eri vaalipiireissä, kuusi heikointa 2023

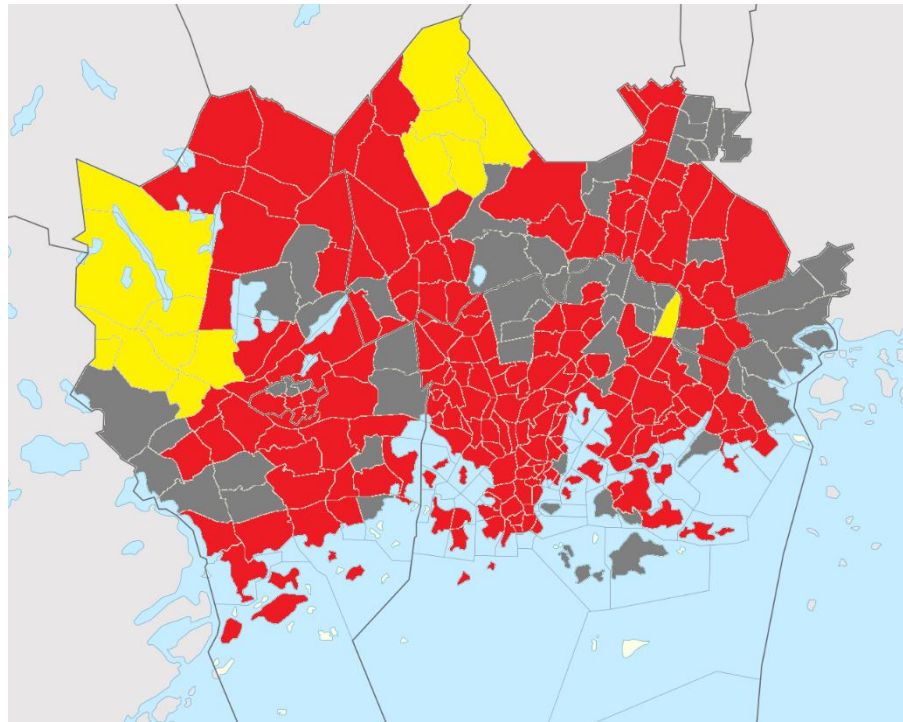
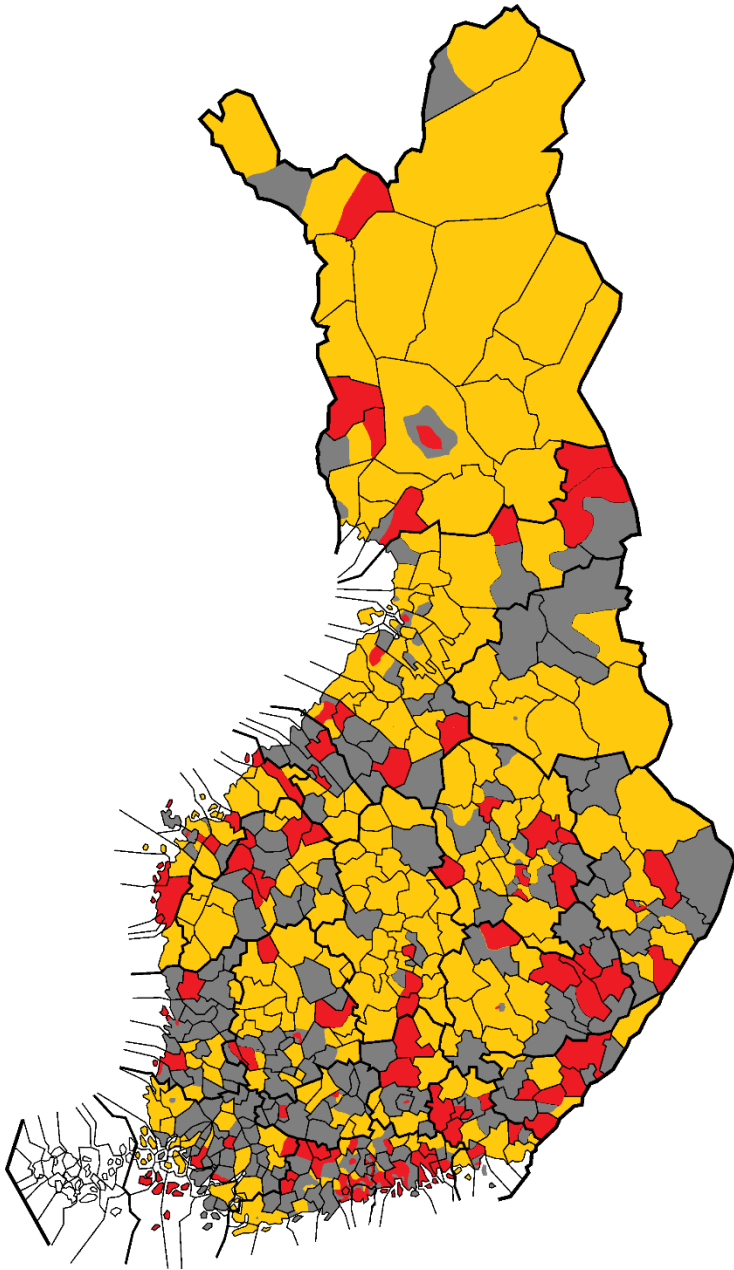
Tilastokeskus on laskenut puolueiden kannatuksen kokoa ja muutosta erityyppisillä äänestysalueilla. Alla olevassa taulukossa vasemmistoliiton kannatus muutokset on laskettu suhteessa aikaisempaan kannatukseen eli kuinka suuren osan aikaisemmasta kannatuksesta vasemmistoliitto on menettänyt tai voittanut. Suurin muutos on -50 % Vaasan vaalipiirin haja-asutusalueilla, jossa aikaisemmasta kannatuksesta on hävinnyt puolet. Suurin kannatuksen nousu taas on tapahtunut Helsingin vaalipiirin alueilla, joilla alle 7-vuotiaita lapsia on vähän. Punaisella on merkitty erityisen huonot alueet ja vihreällä ne, joissa kannatus kasvoi tai putosi vain vähän.

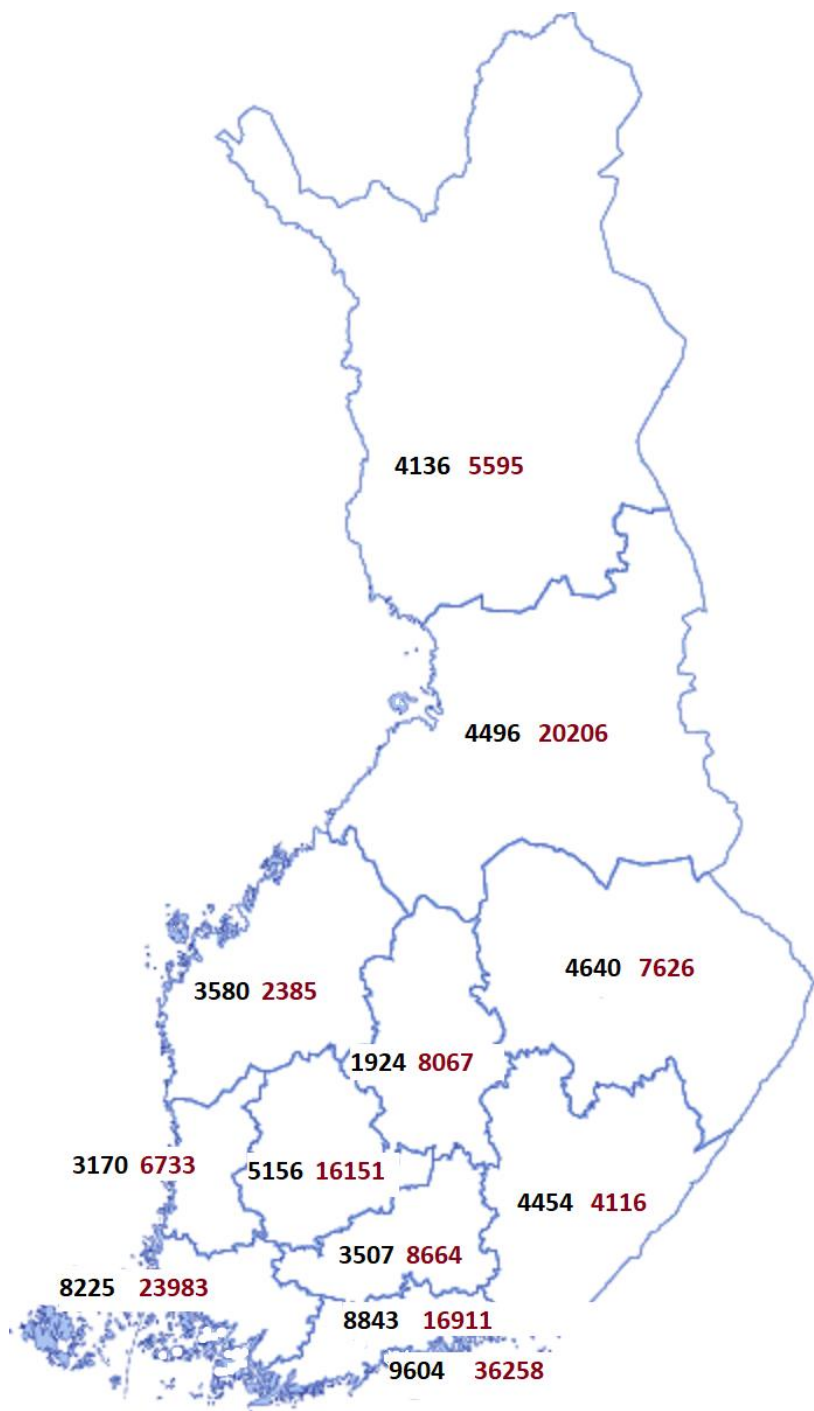
Huonoja ja hyviä alueita oli lähes kaikissa vaalipiireissä ja monet muutoksista olivat samansuuntaisia eri puolilla maata. Erityisen suurta vaihtelua oli alueilla, joilla työttömyys oli keskimääräinen: Helsingissä kannatus kasvoi selvästi, kun taas Oulun ja Lapin vaalipiireissä kannatus putosi monia muita alueita enemmän. Kaupunkialueet ja alueet, joilla palveluissa työskenteleviä on paljon olivat lähes kaikkialla parhaita.

Vasemmistoliiton kannatuksen suhteellinen muutos (prosenttia)

2023	yht	Helsinki	Uusi- maa	Vars. Suomi	Sata- kunta	Häme	Pirkan- maa	Kaakk. Suomi	Savo- Karj.	Vaasa	Keski- suomi	Oulu	Lappi
Maatalousalueet	-30	..	-17	-27	-29	-24	-23	-22	-20	-40	-41	-32	-47
haja-asutusta	-27	..	-13	-24	-26	-24	-23	-21	-22	-50	-45	-34	-33
Eläkeläisten osuus suurta	-25	4	-7	-21	-15	-17	-21	-12	-33	-37	-41	-27	-39
Teollisuusalueet	-23	-3	-7	-19	-21	-23	-22	-22	-41	-29	-44	-29	-35
asutuskeskusasutus ta	-21	..	-7	-17	-24	-26	-17	-16	-42	-27	-43	-32	-36
tulotaso keskim.	-19	7	-12	-13	-20	-19	-15	-11	-28	-24	-34	-28	-34
pieni työttömyys	-18	9	-14	-23	-27	-24	-21	-14	-25	-46	-32	-34	-28
alle 7-v lapsia keskim.	-17	8	-5	-18	-19	-21	-14	-16	-34	-24	-24	-28	-35
alle 7-v lapsia paljon	-17	-5	-4	-13	-15	-25	-21	-12	-21	-21	-24	-31	-34
keskim. työttömyys	-14	15	-6	-7	-21	-22	-16	-16	-22	-17	-15	-26	-31
suuri työttömyys	-13	2	0	-3	-6	-15	-10	-9	-27	-24	-19	-20	-30
eläkeläisten osuus keskitasoa	-13	6	-7	-12	-20	-19	-13	-16	-29	-19	-24	-25	-35
tulotaso korkea	-13	7	-9	-20	-15	-25	-22	-22	-26	-21	-28	-32	-34
alle 7-v lapsia vähän	-11	18	-7	-1	-16	-12	-11	-10	-20	-32	-15	-23	-21
tulotaso matala	-11	11	0	2	-15	-14	-11	-6	-19	-32	3	-17	-34
eläkeläisten osuus pientä	-6	16	-2	-1	-17	-22	-14	-8	-16	-27	-6	-26	-15
kaupunkiasutusta	-1	9	2	5	-11	-11	-11	-5	-3	-8	-1	-18	-12
palvelualueet	0	17	5	1	-14	-16	-7	-4	-6	-21	-1	-21	-9

Alueellisesti vasemmistoliiton kannatuksen voi jakaa kolmeen osaan kannatuksen muutoksen perusteella. Oheisessa kartassa punaisella on merkitty äänestysalueet, joissa kannatus kasvoi tai laski vain vähän (kolmannes kaikista äänestysalueista). Harmaalla on merkitty ne, joissa vaalitulos vuoteen 2019 verrattuna oli keskimääräinen ja keltaisella ne, joissa tulos kuului huonoimpaan kolmannekseen. Kaikkiin kolmeen kolmannekseen kuuluvia alueita oli kaikissa vaalipiireissä, Helsingissäkin huonoimpaan kolmannekseen kuului Jakomäki. Pääkaupunkiseutu on esitetty vielä erikseen.

Vasemmistoliiton nais- ja miesehdokkaiden äänimäärät vaalipiireittäin. Miesehdokkaiden äänimäärät mustalla, naisehdokkaiden punaisella.

Puolueiden kannatuksen väliset korrelaatiot

Vasemmistoliiton kannatus on ajan kuluessa siirtynyt suurelta osin uusille alueille ja uusiin väestöryhmiin. Oheisessa taulukossa näkyy vasemmistoliiton ja muiden puolueiden väliset kannatuksen alueelliset yhteydet ja niissä tapahtunut muutos.

Vasemmistoliiton ja muiden puolueiden kannatuksen väliset korrelaatiot äänestysalueittain (erikoiset äänestysalueet jätetty pois)

vas	2023	2019	2015	2011	2007	2003
vihr%	.49	.21	.21	.13	-.09	-.04
sdp%	.31	.06	.05	-.05	-.04	-.04
ps%	-.12	.08	.03	.09	-.11	-.17
kok%	.03	-.12	-.09	-.14	-.18	-.12
kesk%	-.22	-.04	-.05	-.04	.01	-.07
rkp%	-.28	-.30	-.26	-.26	-.20	-.24
kd%	-.23	-.23	-.23	-.21	-.24	-.18
pir%	.31	.23	.22	.05	--	--
fem%	.24	.27	--	--	--	--
liike nyt%	-.05	-.06	--	--	--	--
skp%	.27	.12	.32	.19	.05	.16
eop%	.22	.13	--	--	--	--
ktp%	--	.07	.02	.14	.24	.19
äänestyspros.	-.13	-.20	-.17	-.23	-.25	-.17
hylätyt pros.	.14	.18	.09	.05	.02	.09

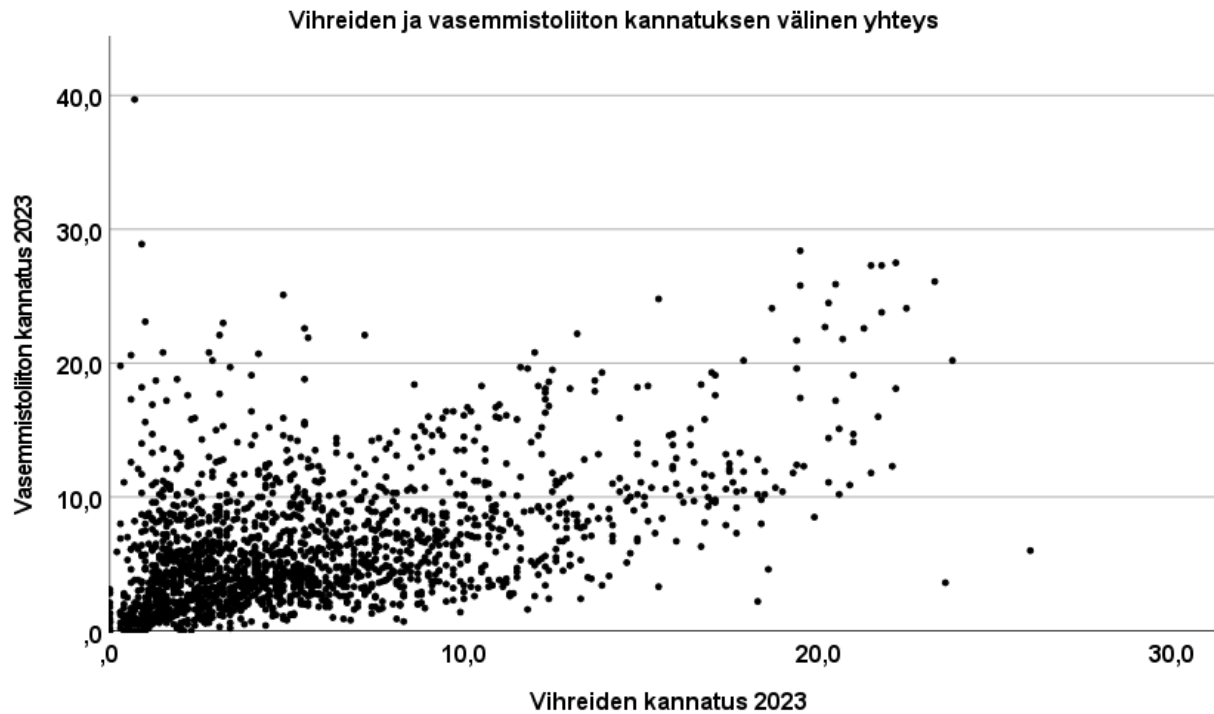
Äänestysprosentti on Suomessa asuvien äänestysprosentti.

Äänestysalueista on jätetty pois sellaiset, joissa Suomessa asuvien äänestysprosentti on alle 40 %. Nämä ovat alueita, joilla on paljon esim. osoitteettomia äänioikeutettuja tai ulkomailla asuvia.

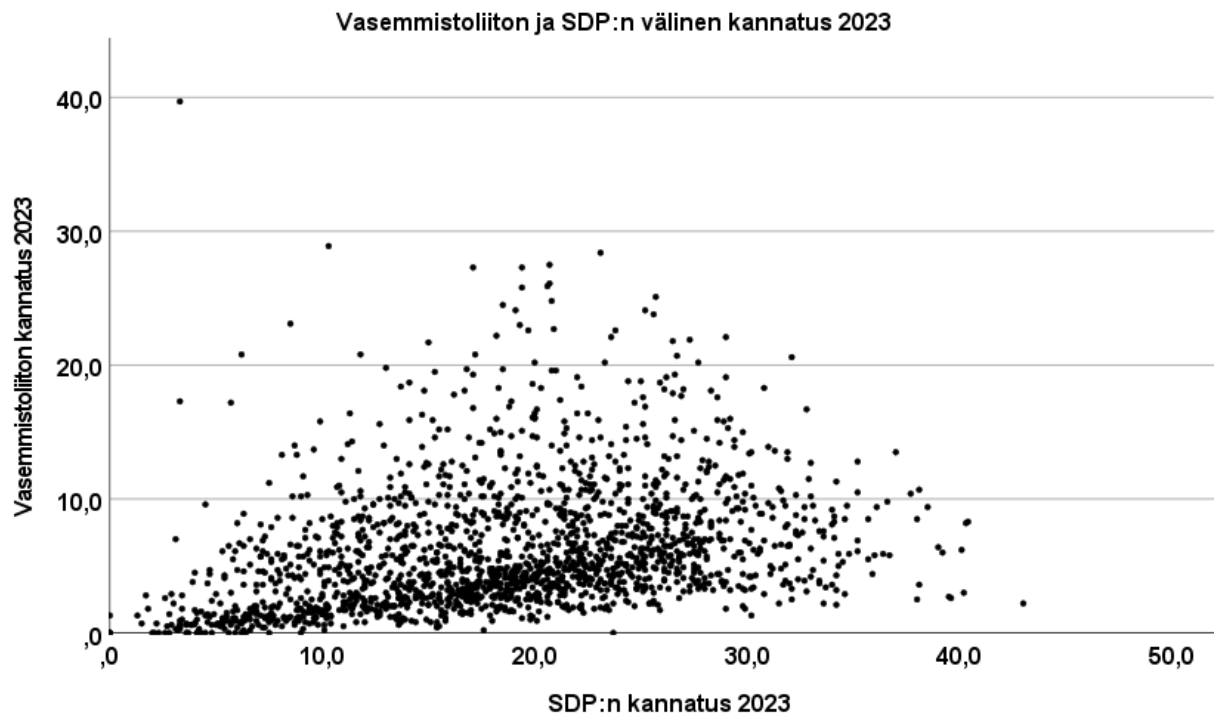
Vielä 2000-luvun alussa vasemmistoliiton kannatus ei alueellisesti ollut kovin suuressa yhteydessä minkään muun puolueen alueellisen kannatuksen kanssa. Korrelaatiot olivat melko lähellä nollaa. Sen jälkeen vasemmistoliiton kannatus on siirtynyt yhä suuremmissa määrin samoille alueille kuin vihreiden kannatus. Vuoden 2023 vaaleissa tapahtui aikaisempaa suurempia muutoksia. Vasemmistoliiton ja vihreiden alueellinen kannatus oli selvästi voimakkaammassa positiivisessa yhteydessä vihreiden kannatukseen. Korrelaatio (.49) on yksi suurimmista, joka viimeaikaisissa vaaleissa on havaittu puolueiden alueellisen kannatuksen välillä. Vielä suurempi korrelaatio oli 2023 keskustan ja perussuomalaisten kannatuksen välillä (.56). Myös vihreiden ja kokoomuksen välinen korrelaatio oli samanlainen, ja positiivinen. Myös kokoomuksen ja keskustan sekä kokoomuksen ja perussuomalaisten välillä on samansuuruinen, mutta negatiivinen korrelaatio, samoin vihreiden ja perussuomalaisten välillä on korkea negatiivinen korrelaatio.

Samalla vasemmistoliiton kannatus lähestyi kokoomuksen ja SDP:n kannatusta ja etäytyi keskustan ja perussuomalaisten kannatuksesta. Myös vasemmistoliiton kannatuksen ja äänestysaktiivisuuden välillä havaittu negatiivinen yhteys on pienentymässä. Muutos oli suurin vuosien 2019 ja 2023 välillä, mikä kertoo siitä, että vasemmistoliitto menestyi paremmin alueilla, joilla äänestysaktiivisuus oli korkeampi ja huonommin alueilla, joilla se oli matalampi. Oikeastaan voi sanoa, että vuoden 2019 vaalit, jolloin vasemmistoliitto voitti lähes kaikkialla, olivat eräänlainen poikkeus pitkäaikaisissa trendeissä.

On syytä huomata, että äänestysalueiden määrä on pienentynyt vaali vaalilta ja alueet ovat aikaisempaa suurempia ja siten vähemmän erilaisia keskenään. Tällä voi olla vaikutusta havaittuihin muutoksiin.

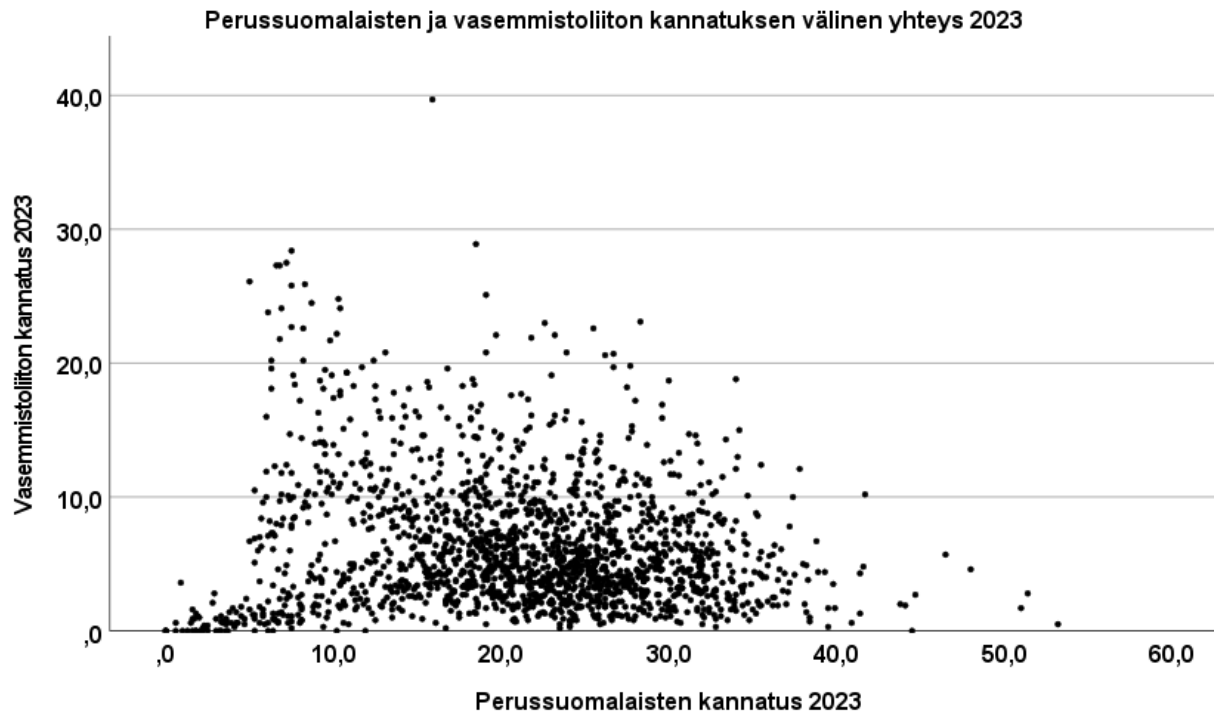

Vihreiden ja vasemmistoliiton alueellisella kannatuksella on vahva yhteys. Tämä yhteys on vahvistunut, kun vasemmistoliitto on menettänyt kannatustaan alueilla, joilla vihreiden kannatus on vähäistä. Samalla vasemmistoliiton kannatus on kasvanut alueilla, joilla vihreiden kannatus on korkeampi.

Vasemmistoliiton ja SDP:n alueellisella kannatuksella on yhteys, mutta se ei ole yhtä selvä kuin vasemmistoliiton ja vihreiden välillä. Yhteys on vahvistunut, kun vasemmistoliitto on menettänyt kannatustaan alueilla, joilla SDP ei ole vahva ja osaksi siksi, että 2023 vaaleissa SDP menestyi hyvin alueilla, joilla vasemmistoliiton kannatus on viime aikoina kasvanut (esim. Helsinki).

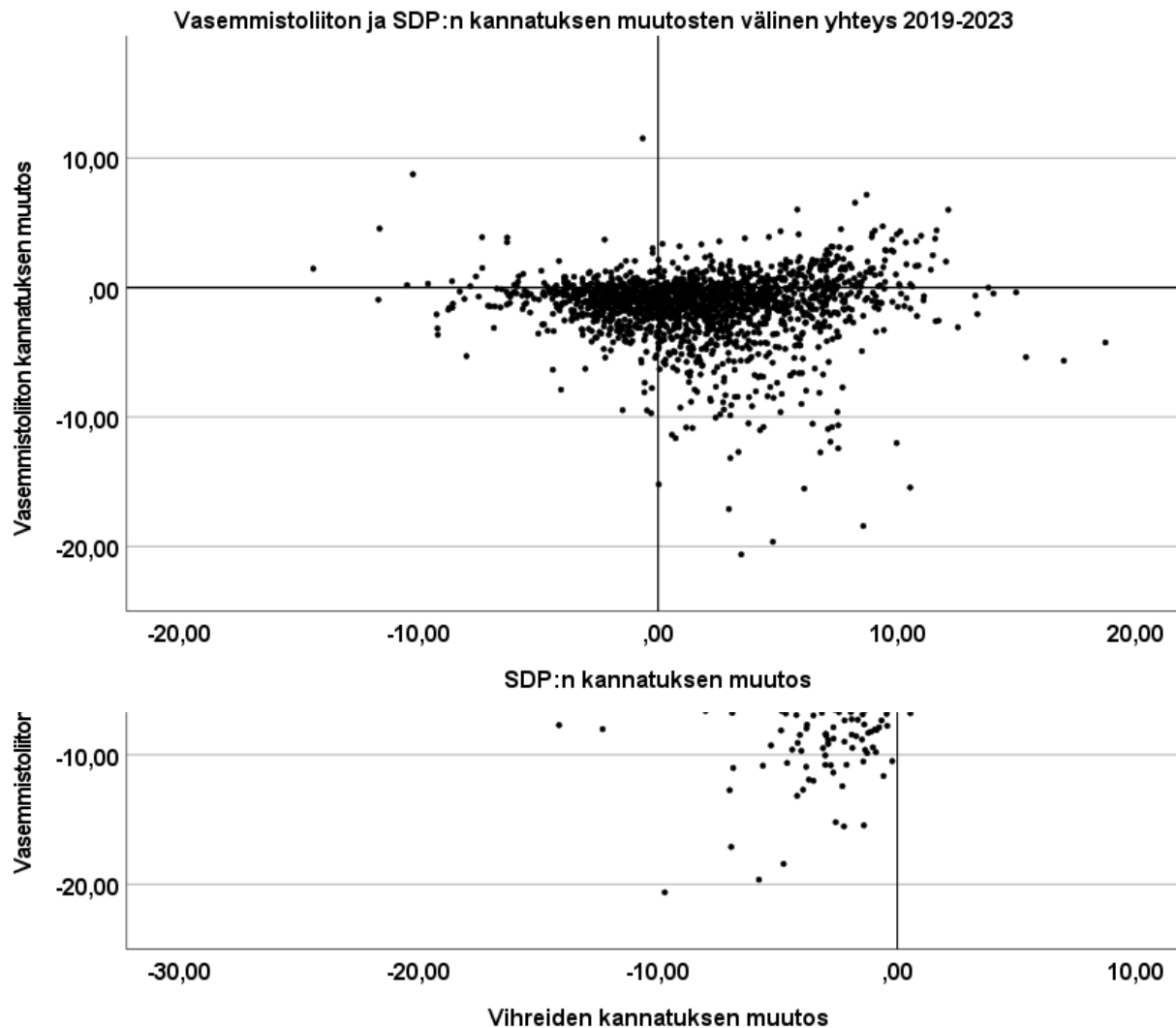
Vasemmistoliiton ja perussuomalaisten kannatuksen välillä on lievä negatiivinen yhteys. Vasemmistoliiton kannatus on heikkoa alueilla, joilla perussuomalaisten kannatus on suurinta. Myös monilla alueilla, joilla perussuomalaisten kannatus on pientä, vasemmistoliiton kannatus on suurta.

Puolueiden kannatuksen alueelliset muutokset 2019–2023

Puolueiden kannatusmuutosten väliset korrelaatiot äänestysalueittain

	vas	vihr	sdp	kok	kesk
vihr	-.25				
sdp	-.00	-.61			
kok	.06	-.20	.07		
kesk	.06	-.14	-.05	-.25	
ps	-.38	.22	-.29	-.24	-.47

Vasemmistoliiton ja SDP:n kannatuksen muutoksilla ei siis näytä olevan yhteyttä. Sen sijaan SDP:n ja vihreiden ja toisaalta keskustan ja perussuomalaisten välisillä kannatuksen muutoksilla on selvä yhteys eli toinen puolueista on voittanut alueilla, joilla toinen on hävinnyt. Vasemmistoliiton ja perussuomalaisten kannatuksen muutoksilla on negatiivinen yhteys eli vasemmistoliitto on menestynyt huonoimmin alueilla, joilla perussuomalaiset on menestynyt paremmin. Myös vasemmistoliiton ja vihreiden kannatuksen muutoksilla on selvä yhteys, vasemmistoliitto on voittanut alueilla, joilla vihreät ovat hävinneet.

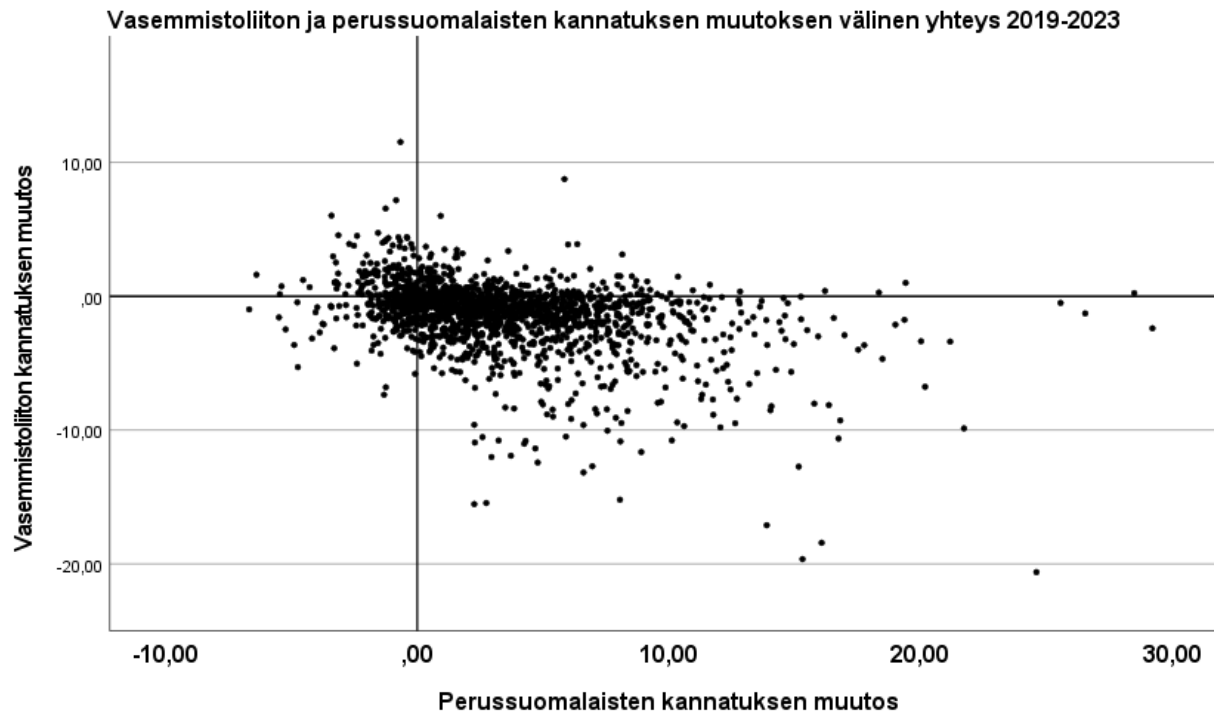
Tämän perusteella ei kuitenkaan voida sanoa että, vasemmistoliitto olisi menettänyt kannatusta perussuomalaisille. Pikemminkin on käynyt niin, että perussuomalaiset ovat vieneet kannatusta keskustalta alueilla, joilla vasemmistoliiton kannatus putosi, ja toisaalta perussuomalaiset hävisivät alueilla, joilla vasemmistoliitto sai kannatusta vihreiltä.

On mahdollista, että vihreiden kannatusta valui SDP:lle, vaikka se olisi voinut tulla vasemmistoliitolle kuten aikaisemmissa vaaleissa.

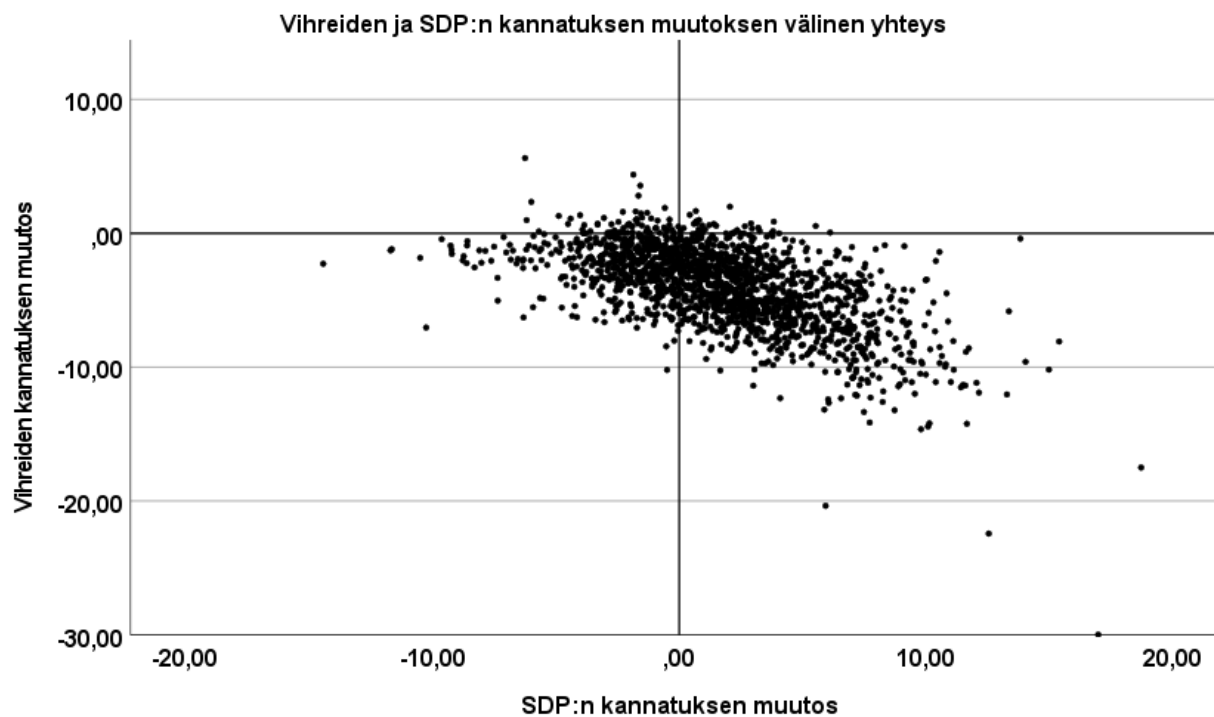
Vasemmistoliitto ja vihreät hävisivät monilla samoilla

alueilla. Alueilla, joilla vasemmistoliitto lisäsi kannatustaan, vihreät menettivät kannatustaan enemmän. Molempien puolueiden kannatus kasvoi vain harvoilla alueilla.

Vasemmistoliiton ja SDP:n kannatuksen vaihtelulla ei ole selvää alueellista yhteyttä. Molemmat menettivät tai lisäsivät kannatustaan toisesta puolueesta riippumatta.

Perussuomalaisten ja vasemmistoliiton kannatuksen muutoksilla on yhteys niin, että puolueet voittivat ja menettivät eri alueilla.

Vihreät näyttävät menettäneen enemmän siellä, missä SDP voitti enemmän.

Äänestysaktiivisuus

Äänestysaktiivisuus ei käytännössä muuttunut edellisistä eduskuntavaaleista. Vuoden 2023 vaaleissa Suomessa asuvien Suomen kansalaisten äänestysprosentti oli 72,0, mikä oli 0,1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin 2019 vaaleissa.

Naiset äänestivät miehiä aktiivisemmin 2023 vaaleissa. Suomessa asuvien naisten äänestysprosentti oli 72,9, mikä oli 2,0 prosenttiyksikköä suurempi kuin miehillä. Ennakkoäänestyksen suosio kasvoi edelleen. Suomessa asuvista äänestäneistä 56,2 % antoi äänensä ennakkoon. Ulkomailla asuneiden äänioikeutettujen äänestysprosentti oli 12,2.

Vasemmistoliiton äänestäjät

Tähän lukuun on koottu lähinnä vasemmistoliiton äänestäjiä koskevia tuloksia ja mielipiteitä. Joitakin havaintoja vertaillaan myös edellisiä vaaleja koskeviin tutkimuksiin ja tilastoihin. Vertailevien tietojen lähteinä on käytetty pääasiassa Åbo Akademin vaalitutkimusta *Voting and Public Opinion in Finland – the Parliamentary Election of 2019* ja oikeusministeriön julkaisemaa erittäin laajaa vaalitutkimusta *Politiikan ilmastonmuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019* sekä Tilastokeskuksen vaalitulastoja.

Vasemmistoliitto menetti lähes puolet vuoden 2019 äänestäjistä

Kolmen suurimman puolueen äänestäjien uskollisuus edellisissä vaaleissa äänestämälleen puolueelle oli suuri kevään eduskuntavaaleissa. Noin kolme neljästä suurimpia puolueita vuonna 2019 äänestäneistä äänesti samaa puoluetta vuoden 2023 vaaleissa. SDP ja kokoomus säilyttivät 74 ja PS 78 prosenttia äänestäjistään. Vuoden 2019 vaaleissa SDP piti 70, kokoomus 69 ja PS 60 prosenttia vuoden 2015 vaalien äänestäjistään.

Vasemmistoliitto onnistui pitämään vain 55 prosenttia edellisten vaalien äänestäjistään, vihreät 42 prosenttia. Vuoden 2019 vaaleissa vasemmistoliittoa äänestäneistä 29 prosenttia ja vihreitä äänestäneistä 31 prosenttia antoi kevään vaaleissa äänensä sosiaalidemokraateille.

Kannatus siirtyi kuitenkin joka suuntaan. Sosiaalidemokraatteja vuonna 2019 äänestäneistä neljä prosenttia valitsi tänä vuonna vasemmistoliiton ja kaksi prosenttia vihreät. Vihreitä vuonna 2019 äänestäjistä seitsemän prosenttia antoi nyt äänensä vasemmistoliitolle ja vasemmistoliittoa vuonna 2019 äänestäneistä kuusi prosenttia luotti nyt vihreisiin. Vasemmistoliittoa vahvisti myös ensimmäistä kertaa äänestävät. Ikäryhmässä 18–24-vuotiaat vasemmistoliiton kannatus oli 13 prosenttia.

Vasemmistoliiton äänestäjien puolueuskollisuutta on pidetty vahvana. Ja vahvaa se olikin ennen vuoden 2011 vaaleja. Oikeusministeriön vaalitutkimus 2019 raportoi, että vasemmistoliiton äänestäjien puolueuskollisuus oli aina reilusti yli 70 prosenttia ja vielä vuoden 2007 vaaleissa 71 prosenttia. Vuoden 2011 vaaleissa puolueuskollisuus putosi 58 prosenttiin, vuonna 2015 57 prosenttiin ja vuonna 2019 56 prosenttiin.

Äänestäjien siirtyminen vasemmistoliiton ja eräiden muiden puolueiden välillä eduskuntavaaleissa 2003–2023, %

	2003	2007	2011	2015	2019	2023
Vas → SDP	4	11	4	1	8	29
SDP → Vas	5	4	12	3	3	4
Vas → Vihr	4	1	4	15	4	6
Vihr → Vas	5	12	16	9	8	7
Vas → PS	0	0	8	2	7	3
PS → Vas	0	10	4	1	1	0
Vas ääniosuus	9,9	8,8	8,1	7,1	8,2	7,1
Vas osuus 18–24 v.	9	11	15	12	13	13

Äänestäjien siirtymistä koskevat tilastot: 2023 Åbo Akademi, 2011 Muutosvaalit 2011 ja muut Eduskuntavaalitutkimus 2019

Taulukko. Vuosien 2003–2023 vaaleissa vasemmistoliitto on menettänyt demareille ja perussuomalaisille enemmän äänestäjiä kuin saanut näiden puolueiden äänestäjiä taakseen. Mutta vihreistä virta vasemmistoliiton äänestäjiksi on ollut vahvempi kuin vasemmistoliitosta vihreisiin. Vuoden 2011 vaaleista lähtien vasemmistoliitto on saanut uusia äänestäjiä ensimmäistä kertaa äänestävistä ja muista alle 24-vuotiaista äänestäjistä.

Vuoden 2019 vaaleissa vasemmistoliitto menetti seitsemän prosenttia vuoden 2015 äänestäjistä perussuomalaisille, kahdeksan prosenttia sosiaalidemokraateille ja neljä prosenttia vihreille. Samoissa vaaleissa vasemmistoliitto sai prosentin perussuomalaisia vuonna 2015 äänestäneiden äänistä, kolme prosenttia sosiaalidemokraatteja ja kahdeksan prosenttia vihreitä äänestäneiltä. Vahvistusta tuli ensimmäistä kertaa äänestäneiltä, myös vuonna 2015 vasemmistoliiton kannatus oli 13 prosenttia ikäryhmässä 18–24-vuotiaat.

Vasemmistoliitto kelpaa hyvin nuorille, mutta huonosti ennen 1980-luvun puoltaväliä syntyneille

Vasemmistoliiton kannatus oli kevään 2023 vaaleissa korkein, 14 prosenttia, 18–44-vuotiaiden naisten keskuudessa. Alle 44-vuotiaiden miesten äänistä vasemmistoliitto sai seitsemän prosenttia. Ikäryhmässä 45–64-vuotiaat vasemmistoliitto sai seitsemän prosenttia naisten ja kolme prosenttia miesten äänistä. Yli 65-vuotiaista äänestäjistä seitsemän prosenttia naisista ja neljä prosenttia miehistä luotti vasemmistoliiton ehdokkaaseen.

Ikäryhmässä 18–44-vuotiaat vasemmistoliiton kannatus on suurinta nuoremmissa päässä. 18–24-vuotiaiden äänistä puolue sai 13 prosenttia, 25–34-vuotiaiden äänistä 12 ja 35–44-vuotiaiden äänistä yhdeksän prosenttia.

Äänioikeutetuista 40 prosenttia on alle 45-vuotiaita, 30 prosenttia äänioikeutetuista kuuluu ikäryhmään 45–64 vuotiaat ja 30 prosenttia ryhmään yli 64-vuotiaat. Vasemmistoliiton äänestäjien valtaosa kuuluu nuoriin ja varhaisiin keski-ikäisiin. Vasemmistoliitto sai 52 prosenttia äänistään alle 45-vuotiailta, 21 prosenttia 45–6 -vuotiailta ja 27 prosenttia yli 64-vuotiailta.

Raportti vahvistaa sen aiemminkin tehdyn havainnon, että vasemmistoliiton kannatuksessa on kuoppa 1960- ja 1970-luvulla syntyneiden keskuudessa.

Vasemmistoliiton ääniosuus (%) eri ikäryhmissä eduskuntavaaleissa 2003–2023

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-
2023	13	12	9	5	4	6
2019	13	11	11	10	6	6
2015	12	9	10	6	6	5
2011	15	7	6	8	14	5
2007	11	5	7	10	13	8
2003	9	6	10	14	14	8

Kunkin vaalin keskimääräistä alemmat kannatusluvut on lihavoitu

Taulukko 2. Vuonna 2003 vasemmistoliittoa äänestettiin eniten vanhemmissa, nyttemmin nuorissa ikäluokissa. Taulukon tiedot ennen vuotta 2023 on poimittu oikeusministeriön vaalitutkimuksesta 2019.

Kun taulukon kannatuslukuihin lisätään ikäryhmien edustajien syntymävuodet, on helppo nähdä milloin vasemmistoa eri vaaleissa vähiten äänestäneet ovat syntyneet.

Kaikissa vaaleissa yli 64-vuotiaat ovat äänestäneet vasemmistoliittoa vähemmän kuin ikäryhmät keskimäärin. Vuoden 2003 vaaleissa tämä tarkoitti ennen vuotta 1938 syntyneitä ja vuoden 2023 vaaleissa ennen vuonna 1958 syntyneitä. Vasemmistoliiton vähäinen kannatus yleisen eläkeiän saavuttaneiden keskuudessa tuskin johtuu pääosin siitä, että eläkeläiset olisivat siirtyneet muiden puolueiden kannattajiksi. Vanhemman polven vasemmistolaisista suuri osa kuuluu kuormittavaa työtä tekevään työväestöön, jonka elinajanodote on lyhyempi kuin vähemmän kuormittaviin ammattiryhmiin kuuluvilla.

Yli 64-vuotiaiden lisäksi vasemmistoliiton kannatus on ollut keskimääräistä alempi 1960- ja 1970-luvuilla syntyneiden keskuudessa. Tämä näkyy hyvin taulukossa 1, jossa lihavoidut, keskimääräistä alempaa kannatusta osoittavat luvut ovat juuri pääosin 1960- ja 1970-luvulla syntyneiden kannatuslukuja.

Vasemmistoliiton kannatus hupenee vähiten koulutusta saaneiden keskuudessa

Koulutustason mukainen vasemmistoliiton kannatuksen tarkasteleminen osoittaa, että vasemmistoliitto on menettänyt kannatustaan erityisesti vähiten koulutusta saaneiden keskuudessa. Perustason koulutuksen saaneiden äänestäjien keskuudessa vasemmistoliiton kannatus oli Åbo Akademin tutkimuksessa nyt viisi prosenttia, vuoden 2019 tutkimuksessa 11,6 prosenttia.

Koulutustasojen määrittelyt vaihtelevat eri tutkimuksissa. Åbo Akademin tutkimuksissa koulutustaso määritellään kolmiportaisesti. Oikeusministeriön julkaisemassa vaalitutkimuksessa 2019 on viisi porrasta. Kehityksen suunta on kuitenkin sama. Oikeusministeriön vaalitutkimuksen mukaan luokassa Ei ammattikoulutusta vasemmistoliiton kannatus oli vuonna 2003 14 prosenttia ja vuonna 2019 yhdeksän prosenttia. Åbo Akademin vaalitutkimuksen mukaan yliopistokoulutuksen saaneista 8,2 prosenttia äänesti vasemmistoliittoa vuonna 2019 ja seitsemän prosenttia tänä vuonna. Oikeusministeriön tutkimuksessa vasemmistoliittoa kannatti yliopistotutkinnon omaavista viisi prosenttia vuonna 2003 ja kahdeksan prosenttia vuoden 2019 vaaleissa.

Miehet katoavat

Vasemmistoliiton kannatus on pudonnut jyrkästi miesten keskuudessa. Åbo Akademin tutkimuksessa vain neljä prosenttia haastatteluun osallistuneista miehistä ilmoitti äänestäneensä vasemmistoliittoa tämän vuoden vaaleissa.

Muutos on suuri. Vielä vuoden 2007 vaaleissa 11 prosenttia miehistä ja vain kahdeksan prosenttia naisista äänesti vasemmistoliittoa. Asetelma muuttui vuoden 2011 vaaleissa, joissa vasemmistoliitto kärsi neljän prosenttiyksikön tappion miesten keskuudessa, mutta sai samanaikaisesti kahden prosenttiyksikön vaalivoiton naisten keskuudessa.

Miesten ja naisten osuus vasemmistoliiton
kannatuksesta eduskuntavaaleissa 2003–2023

Vuosi	2003	2007	2011	2015	2019	2023
Vasemmistoliiton kannatusosuus sukupuolittain, %						
Miehet	11	11	7	6	8	4
Naiset	10	8	10	8	9	10
Osuus vasemmistoliiton saamista äänistä, %						
Miehet	58,9	67,3	53,9	43,5	36,6	28,3
Naiset	41,1	32,7	46,1	56,5	63,4	71,7
Vasemmistoliiton kansanedustajien sukupuoli						
Miehet	14	14	8	5	7	2
Naiset	5	3	6	7	9	9

Taulukko 3. Åbo Akademin raportin tietoja vuodelta 2023 on taulukossa täydennetty oikeusministeriön vuoden 2019 vaalitutkimuksen ja tilastokeskuksen tiedoilla.

Vielä vuonna 2011 vasemmistoliiton miesehdokkaat saivat enemmän ääniä kuin naisehdokkaat. Vasemmistoliiton ehdokkaista 61 prosenttia oli miehiä. Mutta vuoden 2015 vaaleissa naisehdokkaat saivat jo enemmistön, 56,5 prosenttia vasemmistoliiton äänistä, vaikka ehdokkaista 60,6 prosenttia oli miehiä.

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa valitussa vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä oli 82,3 prosenttia miehiä. Ryhmä sai naisenemmistön vuoden 2015 vaaleissa, mutta kokoonpano oli kuitenkin lähes tasapainoinen. Sama toistui vuoden 2019 vaaleissa. Kevään vaaleissa miesten osuudeksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä tuli 18 prosenttia.

Vasemmistoliiton äänestäjät puolustavat julkista sektoria

Moni vasemmistoliiton aktiivi on arvellut, että yksi vasemmistoliiton eduskuntavaalitappion syy olisi ollut se, että puolueen on ollut Marinin hallituksen aikana vaikea erottua vihreistä ja sosiaalidemokraateista. Åbo Akademin vaaliraportti osoittaa, että ainakin vasemmistoliiton äänestäjät ovat perillä puolueiden linjojen eroista; vasemmistoliittoa pidetään selvästi vasemmistolaisimpana vaihtoehtona.

Tutkimuksessa selvitettiin äänestäjien sijoittumista vasemmistoon ja oikeistoon sekä arvoliberaaleihin ja arvokonservatiiveihin esittämällä panelisteille kysymyksiä eräiden poliittisten tavoitteiden myönteisyydestä tai kielteisyydestä.

Vasemmistoliiton kannattajat erottuvat selvästi muiden puolueiden kannattajista vasemmisto–oikeistoulottuvuudella. Vasemmistoliiton äänestäjille julkisen sektorin puolustaminen ja tuloerojen pienentäminen ovat hyvin paljon tärkeämpiä kysymyksiä kuin sosiaalidemokraatteja tai vihreitä äänestäneille. Vasemmistoliiton äänestäjät suhtautuvat myös selvästi muiden puolueiden äänestäjiä torjuvammin veronalennuksiin ja vanhusten hoivan yksityistämiseen.

Niissä kysymyksissä, joilla mitattiin äänestäjien sijoittumista arvoliberaali–arvokonservatiivi-akselilla vihreiden äänestäjät sijoittuvat pääosin arvoliberaaliin päähän ja vasemmistoliiton äänestäjät useimmissa kysymyksissä vihreiden ja sosiaalidemokraattien väliin.

Arvoasenteita mittaavissa kysymyksissä rikostuomioiden ankaruudesta, seksuaalivähemmistöjen oikeuksista ja ympäristöinvestoinneista vasemmistoliiton äänestäjät olivat lähellä arvoliberaalisimmaksi osoittautuneita vihreitä. Kysymyksessä vastaanotettavien pakolaisten määrästä RKP:n äänestäjät kiilasivat vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjien väliin. Pihveille määrättävä ilmastovero sai vankan tuen vain vihreiden äänestäjiltä. Jonkin verran tukea ajatus sai myös vasemmistoliittoa äänestäneiltä.

Ehdotus eroamisesta Euroopan unionista herätti eniten vastustusta RKP:n, kokoomuksen ja vihreiden äänestäjissä, mutta melkein yhtä paljon vasemmistoliiton ja keskustan äänestäjissä.

Vasemmistoliiton äänestäjistä enemmistö äänestäisi Nato-jäsenyyden puolesta, kolmannes äänestäisi vastaan

Tutkimuksen paneelissa kartoitettiin vastaajien mielipiteitä seitsemässä vaalikampanjan aikana ajankohtaisessa turvallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä ja vähemmistöjä koskevassa asiassa kysymyksellä: Mitä ajattelet seuraavista ajankohtaisista asioista? Vastaukset annettiin asteikolla kannatan täysin/osittain, en tiedä, vastustan osittain/täysin. Tulostaulukossa on esitetty Olen täysin samaa mieltä -vastaajien prosenttiosuus.

Åbo Akademin eduskuntavaalitutkimus 2023: Vasemmiston kannattajien "täysin samaa mieltä" -vastausten osuus turvallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä ja vähemmistöjä koskeviin kysymyksiin

	Vas.	Kaikki/10	Sijoitus/9
On hyvä, että Suomi haki NATO:n jäsenyyttä	30	66	9
Venäjä on Suomelle turvallisuuspoliittinen riski	35	59	9
Suomessa on turvallista asua	37	45	7
EU-jäsenyys on ollut Suomelle pääosin positiivinen	47	46	5
Suomen tulisi vahvistaa pohjoismaista yhteistyötään	53	56	8
Seksuaalivähemmistöjen tulisi voida elää toivomallaan tavalla	79	51	2
On hyvä, että eduskunta hyväksyi translain	67	33	2

Taulukko 4:

Vasen sarake ilmaisee, kuinka monta prosenttia vasemmistoliittoa äänestäneistä oli täysin samaa mieltä kunkin väitteen kanssa. Tulos on merkitty punavärillä niissä kysymyksissä, joihin vasemmistoliiton äänestäjät vastasivat keskimääräistä myönteisemmin. Keskimäinen sarake kertoo, kuinka monta prosenttia kaikista panelisteista oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Kolmas sarake kertoo vasemmiston äänestäjien sijoituksen vastauksissa yhdeksän eduskuntapuolueen äänestäjien keskuudessa.

Natosta kysyttiin vielä erikseen. Koko vastaajajoukosta Natoon liittymisen puolesta äänestäisi 82 ja liittymistä vastaan 10 prosenttia, kahdeksan prosenttia ei osannut sanoa kantaansa.

Vasemmistoliiton äänestäjistä enemmistö, 53 prosenttia, äänestäisi liittymisen puolesta, 31 prosenttia vastaan ja peräti 16 prosenttia ei osannut sanoa, miten äänestyksessä menettelisi. Vasemmistoliittoa äänestäneissä Nato-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvia oli enemmän kuin minkään muun eduskuntapuolueen äänestäjissä.

Vasemmistoliiton äänestäjillä nollatoleranssi julkisten palvelujen leikkaamiselle

Panelisteille esitettiin myös toinen sarja kysymyksiä, jotka liittyivät maahanmuuttoon, ilmastotoimiin ja sisäpoliittisiin kysymyksiin. Vasemmistoliittoa äänestäneet tyrmäsivät täysin ajatuksen talouden tasapainottamisesta leikkaamalla julkisia palveluja. Tämä ei ole yllättävä tulos. Nykyisille hallituspuolueille sen sijaan voi olla ikävä yllätys se, että vain 17 prosenttia äänestäjistä oli täysin samaa mieltä siitä, että julkisten palvelujen leikkaamisesta käytettäisiin talouden tasapainottamisen keinona. Kokoomusta äänestäneistä täysin samaa mieltä oli 37 ja perussuomalaisia äänestäneistä 27 prosenttia, mutta ruotsalaisen kansanpuolueen äänestäjistä vain 11 ja kristillisdemokraattien äänestäjistä kahdeksan prosenttia.

Åbo Akademin eduskuntavaalitutkimus 2023: Vasemmiston kannattajien "täysin samaa mieltä" -vastausten osuus maahanmuuttoa, ilmasto- toimia ja kotimaan politiikkaa koskeviin kysymyksiin

	Vas.	Kaikki/10	Sijoitus/9
Maahanmuutto on Suomelle etupäässä hyvä asia	33	18	2
Suomi tarvitsee enemmän työperäistä maahanmuuttoa	46	37	3
Suomen tulisi toimia ilmastonmuutosta vastaan huomattavasti aktiivisemmin kuin tänään	53	18	2
Suomen tulee hillitä metsäkatoa	45	17	2
Päämääränä pitäisi olla pitää koko Suomi asuttuna kustannuksista huolimatta	12	22	7
Suomen talouden tasapainottamiseksi on julkisia palveluja leikattava	0	17	9
Soteuudistus, joka synnytti hyvinvointialueet, on hyvä asia	9	6	2

Taulukko 5: Vasen sarake ilmaisee, kuinka monta prosenttia vasemmistoliittoa äänestäneistä oli täysin samaa mieltä kunkin väitteen kanssa. Tulos on merkitty punavärillä niissä kysymyksissä, joihin vasemmistoliiton äänestäjät vastasivat keskimääräistä myönteisemmin. Keskimäinen sarake kertoo, kuinka monta prosenttia kaikista panelisteista oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Kolmas sarake kertoo vasemmiston äänestäjien sijoituksen vastauksissa yhdeksän eduskuntapuolueen äänestäjien keskuudessa.

Soteuudistus ei saanut varauksetonta tunnustusta minkään puolueen äänestäjiltä. Sosiaalidemokraattien äänestäjissä oli eniten, 15 prosenttia niitä, jotka olivat täysin samaa mieltä siitä, että soteuudistus on hyvä asia. Soteuudistus astui voimaan vuoden alussa, joten pitkäaikaisia kokemuksia uudistuksen onnistumisesta ei kenelläkään voinut olla.

Vasemmistoa äänestäneiden vastaukset taulukon neljä kysymyksiin maahanmuutosta, ilmastotoimista ja sisäpolitiikasta eivät juuri yllätä. Tosin kysymykseen tuesta tavoitteelle koko Suomen pitämisestä asuttuna kustannuksista huolimatta sai kyllä kovin pienen kannatuksen (12 prosenttia), kun ottaa huomioon vasemmiston edeltäjän, SKDL:n ja alkuvuosien vasemmistoliiton vahvan aseman maaseudulla sekä maan itäisissä ja pohjoisissa osissa. Tämäkin korostaa sitä havaintoa, että vasemmistoliiton kannatus on keskittynyt etelän kaupunkeihin.

Vasemmistoliiton äänestäjät luottavat puolueeseen vahvasti

Paneeliin osallistuneilta kysyttiin myös luottamusta eräisiin instituutioihin. Vastaajia pyydettiin arvioimaan luottamustaan seitsemään politiikan toimijaan asteikolla 0–10. Alemmat arvosanat esittävät vähäistä, korkeammat suurta luottamusta.

Tutkimusraportissa vertaillaan eri väestöryhmien luottamusta poliittisiin instituutioihin vuosina 2015, 2019 ja 2023. Vähäisintä luottamus on ollut poliitikkoihin ja poliittisiin puolueisiin. Eduskuntaan ja hallitukseen on luotettu enemmän. Eniten on kaikissa kyselyissä luotettu presidenttiin. Vuosina 2015 ja 2019 luotettiin vähiten Euroopan unioniin, mutta toisessa vuonna 2019 tehdyistä kyselyistä ja tänä vuonna tehdyssä kyselyssä luottamus Euroopan unioniin kasvoi merkittävästi.

Vasemmistoliiton äänestäjien luottamus eduskuntaan (6,3) on hieman alhaisempi kuin panelistien keskimääräinen luottamus (6,5). Vasemmistoliiton äänestäjät luottavat liki yhtä paljon hallitukseen (6,5) kuin kaikki panelistit (6,6). Vasemmistoliiton äänestäjät luottavat aivan yhtä paljon puolueisiin (5,5) ja poliitikkoihin (5,4) kuin muut panelistit keskimäärin.

Vasemmistoliiton äänestäjien luottamus sen sijaan eroaa merkittävästi muista kun mitataan luottamusta presidenttiin, Euroopan unioniin ja äänestämäänsä puolueeseen.

Presidentin luottamus panelistien keskuudessa sai arvon 8,4, vasemmistoliiton äänestäjät antoivat arvon 7,5. Se on alhaisin eduskuntapuolueiden äänestäjien arvo. Luottamus Euroopan unioniin oli keskimäärin 6,2 ja vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa se oli huomattavasti korkeampi, 6,7.

Toiseksi korkeinta luottamusta nautti se puolue, jota paneelin vastaaja oli äänestänyt, oma puolue sai arvosanan 7,4. Vasemmistoliiton äänestäjät luottivat valitsemaansa puolueeseen enemmän kuin mihinkään muuhun arvioituun instituutioon, arvosana oli 7,9.

Suomen vaalijärjestelmä suosii suuria puolueita

Raportin johdannossa analysoidaan vaalituloksia ja esitetään puolueiden saamat ääniosuudet ja paikat. Niitä eritellessään raportti havaitsee ristiriidan puolueiden äänimäärän ja niiden saamien kansanedustajan paikkojen välillä. Vihreät saivat vähemmän ääniä kuin vasemmistoliitto, mutta kuitenkin kaksi kansanedustajaa enemmän ja suuret puolueet saivat kannatustaan enemmän paikkoja.

Raportin mukaan se, että paikkajako ei vastaa täysin puolueiden kannatusta johtuu vaalipiirien erilaisesta koosta. Harmi, että raportti kuittaa asian vain lyhyellä toteamuksella. Kyseessä on demokratian toteutumisen kannalta suuri asia.

Laskelmat osoittavat, että suuria puolueita suosivan vaalijärjestelmän vuoksi kokoomus ja perussuomalaiset saivat kumpikin kuusi ja sosiaalidemokraatit kolme kansanedustajaa enemmän kuin suhteellinen vaalijärjestelmä olisi

antanut. Keskusta, joka tähän mennessä on hyötynyt eniten suuria puolueita suosivasta vaalijärjestelmästä, sai nyt ensimmäistä kertaa kannatustaan vastaavan osuuden kansanedustajista. Vasemmistoliitto sai kannatukseensa nähden kolme paikkaa liian vähän ja vihreät yhden. Vuoden 2019 vaaleissa vasemmistoliitto sai ensimmäisen kerran kannatustaan vastaavan määrän kansanedustajia.

Vaaliasetelmat ja -kampanja

Vaalien keskeisimmät kysymykset

Vuoden 2023 eduskuntavaalit käytiin yleisesti hyvin haastavaksi tiedetystä asemasta käsin, eli hallituspuolueena. Marinin hallitus oli yleisesti ottaen erittäin suosittu suomalaisten keskuudessa, ja Vasemmistoliiton äänestäjät olivat hallitukseen tyytyväisiä. Hallituksen saavutusten korostaminen ja hallituksen työn jatkamisen mahdollistaminen olivatkin tärkeitä seikkoja, joita Vasemmistoliitto pyrki kampanjassaan korostamaan. Samalla tahdottiin nostaa esille sitä, että istuvan hallituksen vaihtoehtona olisi oikeistohallitus, minkä seurauksena kansanrintamahallituksen saavutukset peruttaisiin.

Vaikeina teemoina, joiden uskottiin nousevan hallitsevaan asemaan vaalikeskusteluissa, pidettiin talous- ja velkakeskustelua sekä turvallisuuskeskustelua. Näitä molempia teemoja on pidetty julkisessa keskustelussa hankalina vasemmiston kannalta. Turvallisuuskysymyksessä pelättiin Nato-keskustelun hajottavan rivejä ja sitä, että puolueen uskottavuus on kyseenalaista äänestäjien enemmistön silmissä tässä kysymyksessä. Puolueen näkökulmasta keskusteluissa on haluttu korostaa niin sanottua laajaa turvallisuuskäsitystä, eli sitä että turvallisuudessa on kyse muustakin kuin aseista. Samalla vasemmistoliitto on painottanut, että Suomen Nato-jäsenyyden on pysyttävä puolustuksellisenä.

Puolueen tavoitteena oli ohjata vaalien keskustelua puolueen kannalta tärkeisiin kysymyksiin, missä vasemmistoliitto on ollut tutkitusti vahvoilla. Puolue menestyi hyvin vuoden 2019 vaaleissa, missä teemoinamme olivat kiky-sopimus, koulutus, vanhuspalvelut ja ilmasto. Nyt puolueen kärkiteemoiksi nostettiin soten kriisi, koulutus ja ilmastotyöpaikat.

Vuoden 2015 eduskuntavaalien ongelmana on laajasti pidetty sitä, että jäimme täysin yksin velkakeskustelussa. Oletuksena oli, että tulisimme jäämään myös näissä vaaleissa hyvin yksin talouspoliittisten linjaustemme kanssa. Vasemmistoliiton vaaliohjelma keskittyikin paljon vasemmistolaisen talouspolitiikan uskottavaksi tekemiseen esittämällä kaikille hyvinvointireformeille myös tulopuolen vastineet verouudistusten ja sopeutusten muodossa.

SDP yllätti kuitenkin vaaliohjelmalla, missä puolue esitti jopa pienempää talouden sopeutusta kuin Vasemmistoliitto omassa ohjelmassaan. Kansan Uutiset kirjoitti tästä SDP:n siirtyneen vasemmalle ja Vasemmistoliiton tontille, mihin viitaten Ilta-Sanomat kirjoitti KU:n pohtivan, meneekö SDP jopa "vasemmalta ohi", ja otsikoi kuinka "Agitaattori-Marin jyrää Li Anderssonin".

Huolimatta siitä, että Suomen turvallisuuspolitiikka oli myllätty täysin tunnistamattomaksi alle vuoden sisällä vaaleista, ei Nato-jäsenyys poliittisena teemana lopulta tuntunut osoittautuvan Vasemmistoliitolle suureksi kompastuskiveksi. Vastustajat eivät ainakaan onnistuneesti saaneet heikennettyä Vasemmistoliiton uskottavuutta turvallisuuspolitiikassa, eikä äänestäjiä tuntunut kiinnostavan puolueen eduskuntaryhmää myöten jakautunut suhtautuminen sotilasliittoon liittymiseen.

Taktinen äänestäminen

SDP:n vahva asema eduskuntavaaleissa oli tiedossa hyvissä ajoin. Samoin puolueen teettämästä kyselytutkimuksesta kävi selvästi ilmi, että SDP tulisi olemaan Vasemmistoliiton pääkilpailija vaaleissa, ja että vihreiden asema kilpailijana oli merkittävästi aikaisempaa pienempi. Puolueen valmisteluissa puhuttiin "pääministerikilvan" uhasta, missä vaalit henkilöityisivät vahvasti Mariniin ja Orpoon. Marinin erittäin suuren henkilökohtaisen suosion pelättiin vetävän äänestäjiä vasemmistoliitolta demareille. Tätä vastaan valmisteluissa oli puhetta siitä, että samoin hyvin suosittu Li Anderssonin persoonaa tulisi korostaa puolueen kampanjassa.

Riski siihen, että puolueen kannattajat ja potentiaalisiin kannattajiin kuuluvat äänestäisivät "taktisesti" SDP:tä jotta pääministeripuolue säilyisi suurimpana ja voisi muodostaa johdolla uuden vasemmistohallituksen, oli tiedossa. Riskiä ei kuitenkaan pidetty niin merkittävänä, kuin millaiseksi se lopulta muodostui. Vasemmistoliiton lähtötilannetta pidettiin hyvänä ja yleisesti ottaen odotuksena oli, että puolueen kannatus joko pysyisi samoissa lukemissa tai kasvaisi. Taktisen äänestämisen mahdollisuutta suurena, puolueelta paljon ääniä vievänä ilmiönä, ei juuri otettu huomioon kampanjoinnin alkaessa.

Kampanjoinnin alkaessa SDP maalasi itsestään kuvaa vaaleissa ainoaksi vaihtoehdoksi oikeistolle. Marin alleviivasi, että näissä eduskuntavaaleissa on "kaksi vaihtoehtoa": "Oikeistovaihtoehto, joka tarjoaa kurjuutta ja sosiaalidemokraattien vaihtoehto, jossa on toivoa."

Loppusuoralla poliittisia avauksia pohdittaessa puoluetoimistolla nostettiin esille myös SDP:tä vastaan asettuvaa viestintää, missä olisi puhuttu demarien tukemaa "pohjoismaista työnhaun mallia" vastaan. Lopulta hallituskumppania vastaan ei kuitenkaan pidetty järkevänä asettua.

Taktiseen äänestämiseen herättiin todella vasta kampanjoinnin ollessa jo loppusuoralla. Hyvin reaktiivinen suhtautuminen vaihteli kahden vaihtoehdon, hiljaisuuden ja vasta-argumentoinnin, välillä. Aluksi hyvänä vastauksena pidettiin sitä, ettei puolue tiedostaisi julkisesti taktisen äänestämisen ongelmaa, eikä siten tulisi lietsoneeksi sitä omassa kannattajakunnassaan. Lopulta monet puolueen poliitikot pitivät kuitenkin tärkeänä julkisesti perustella, miksi taktinen äänestäminen ei ole äänestäjälle järkevää. Johdonmukaista ja suunniteltua vastausta taktisen äänestämisen ongelmaan ei kyetty puolueessa muodostamaan.

Vaalikampanja ja ehdokasasettelu

Vaalikampanjaan lähdettiin hallituspuolueena. Puolue halusi nostaa esiin, että vasemmistoliitto on ollut hallituksessa kääntämässä politiikan suuntaa ihmisten ja ympäristön parhaaksi, mutta tehtävää riittää edelleen. Vaalikampanjan slogan oli ”Reilumpi huomina kaikille, ei harvoille”.

Vaalien pääteemat olivat

- Valtiontalouden tasapainottaminen oikeudenmukaisesti ja kestävästi
- Suomesta reilun ilmastopolitiikan edelläkävijä
- Koulutuksen kunnianpalautuksen jatkaminen
- Sosiaali- ja terveystalouden kriisin ratkaiseminen

Kampanjatoimintoina toteutettiin valtakunnallinen ulkomainoskampanja, verkkomainontaa, tv-, radio- ja suoratoistopalvelumainontaa sekä viiden kaupungin klubikiertue. Lisäksi piirit toteuttivat omat kampanjansa, jotka pitivät sisällään alueellista näkyvyyttä niin katukuvassa kuin paikallisissa medioissakin. Puolueen vaalikampanjan talousarvio oli noin miljoona euroa. Tästä noin puolet käytettiin valtakunnalliseen näkyvyyteen. Loppuosa budjetista käytettiin mm. paino- ja pr-tuotteisiin, klubikiertueeseen ja piirien vaalitukiin.

Ehdokasasettelu

Ehdokasasettelu osoittautui monessa vaalipiirissä haastavaksi ja sen onnistuminen oli vaihtelevaa. Näin kävi siitä huolimatta, että ehdokasasettelu aloitettiin varsin aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi Varsinais-Suomen vaalipiirissä jäsenäänestys ehdokkaista järjestettiin syyskuussa 2022 ja monien listojen perusrungot olivat koossa merkittävästi aikaisemmin kuin vuosina 2018–2019.

Ehdokasasettelu oli puolueen sääntöjen ja vaalilain mukaisesti piirijärjestöjen työtä. Ainoastaan Varsinais-Suomen vaalipiirissä järjestettiin ehdokkaista jäsenäänestys. Muissa piirijärjestöissä nimettyjen ehdokkaiden määrä ei asetettuihin takarajoihin mennessä ylittänyt vaalipiirin listan kokoa, joten ehdokasasettelu siirtyi näissä piirihallitusten tehtäväksi.

Toiminnanjohtajilta kerätyn palautteen mukaan erityisesti menestyneitä aluevaaliehdokkaita oli hankalaa houkutella ehdolle ja monissa vaalipiireissä jäi isohkoja kuntia ilman ehdokkaita. Esimerkiksi Vaasan vaalipiirissä vuoden 2019 vaalien viisi kärkiehdokasta puuttui listalta kokonaan. Uudellamaalla puolestaan listan keskivaiheen ja loppupään ehdokkaiden äänimäärät putosivat. Vaalipiirissä menetettiinkin paikka, vaikka kärki säilytti äänimääränsä

Ehdokkaiden tukiryhmät

Eduskuntavaaliehdokkaille 20.4. – 1.5.2023 teetetyyn kyselyn perusteella 21 % vastaajista kertoi, että heidän tukiryhmäänsä ei kuulunut ketään. Kyselyn avovastauksissa erityisesti ehdokkaat, jolla oli puutteita tukiryhmän koossa tai koordinaatiossa, kokivat eniten epäonnistuneisuuden tunnetta kampanjassaan. Toisaalta yhteen hiileen puhaltavan, sitoutuneen ja innokkaan tukiryhmän merkitys korostui onnistumisen kokemuksiin liittyvissä vastauksissa.

Ehdokkaat, joilla oli ongelmia tukiryhmien kokoamisessa tai koordinoinnissa toivoivat myös puoluetoimistolta enemmän apua näihin haasteisiin. Esimerkiksi ehdokaskoulutuksiin ja ehdokasviesteihin toivottiin konkreettisempia ohjeita tukiryhmien ylläpitämiseen liittyvissä teemoissa.

Myös toiminnanjohtajilta kerätyn palautteen perusteella tukiryhmien kokoaminen ja koordinointi oli monin paikoin haastavaa.

Vasemmisto hallituksessa –Vaaleja edeltänyt kausi 2019–2023

Kevään 2019 eduskuntavaaleissa suurimmaksi puolueeksi nousi sosiaalidemokraatit, ja Antti Rinne päätti lähteä rakentamaan hallitusta modernilta keskustavasemmistolaiselta pohjalta. Vasemmistoliitto järjesti neuvoa-antavan jäsenäänestykseen hallitukseen osallistumisesta, ja tulos oli erittäin selvä: 97,17 % äänestäneistä kannatti. Puolueen jäsenten tuki pysyi yllä koko kauden ajan, ja läpi kauden vasemmistoliiton jäsenet olivat mittauksissa tyytyväisiä puolueen mukanaoloon hallituksessa. Keskeisimpiä hallitusohjelman linjauksia olivat tuloeroja kaventavan veropolitiikan tekeminen, perhevapaauudistus ja oppivelvollisuuden uudistaminen sekä maksuton koulutus.

Vasemmistoliitto lähti kevään 2023 eduskuntavaaleihin Marinin hallituksen puolueena. Takana oli suuria mullistuksia mukanaan tuonut, mutta kuitenkin kokonainen kausi hallituksessa.

Keväällä 2020 maailma muuttui radikaalisti, kun globaali koronapandemia alkoi. Tilanteen hoitaminen vaati paljon maan hallitukselta ja päätettyjen toimenpiteiden vaikutus suomalaisten elämään oli valtava. Kansainvälisillä mittareilla Suomi onnistui kuitenkin hyvin tilanteen hoitamisessa. Koronatilanne vaihteli vuosien 2020–2022 aikana ja erilaiset poikkeusjärjestelyt muodostuivat osaksi kansalaisten arkipäivää.

Helmikuussa 2022 Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja aloitti täysimittaisen sodan. Vasemmistoliitto tuomitsi jyrkästi Venäjän hyökkäyksen ja vaati sotatoimien välitöntä lopettamista. Puolue on pitänyt tärkeänä, että Suomi auttaa hyökkäyksen kohteeksi joutunutta Ukrainaa.

Venäjän hyökkäyssodan käynnistämä elinkustannuskriisi näkyy ja tuntuu kaikkien suomalaisten arjessa. Ennätyksellisen kallis sähkö on talven 2022–2023 aikana aiheuttanut ongelmia monille, ja ruuan hinta nousi nopeammin kuin kertaakaan 50-luvun jälkeen. Palkansaajien ostovoima laski inflaation vuoksi eniten yli 60 vuoteen.

Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena Suomi päätyi hakemaan Naton jäsenyyttä nostaakseen kynnystä hyökätä Suomeen. Nato-jäsenyys muutti suuresti Suomen ulkopoliittista linjaa, ja on omiaan lisäämään

poliittisia ja sotilaallisia jännitteitä. Vasemmistoliitto pitää tärkeänä, että Suomen Nato-jäsenyys on puolustuksellinen, eikä maahan oteta ydinaseita, pysyviä Naton sotilastukikohtia tai pysyviä Naton joukkoja.

Syksyllä 2022 politiikkaa väritti vasemmistoliiton osalta suojelutyölakikriisi, joka jakoi mielipiteitä eduskuntaryhmässä. Nopealla aikataululla asiasta järjestettiin johdon kuulemistilaisuus etätyökaluin. Tilaisuus tavoitti nelisen sataa vasemmistolaista, ja saatu palaute oli voittopuolisesti kiittävää.

Hallitusvastuu ja vaalimenestys

Hallitus oli kaikissa mielipidekyselyissä Suomen suosituin hallitus ainakin 1990-luvulta alkaen. Hallitus teki monia merkittäviä uudistuksia ja ennen kaikkea muutti politiikan suunnan. Monet vasemmistoliitolle tärkeät asiat etenivät ja vasemmistoliiton toiminta hallituksessa sai kiitosta. Silti vasemmistoliitto hävisi vaalit.

Ääniosuusmuutokset hallitus/oppositiokautta seuranneissa vaaleissa

Hallitus ennen vaaleja	Vaaliv.	Kesk	SDP	Kok	Vas	Vihr	SMP/PS	RKP	SKL/KD
Rinne, Marin	2023	-2,5	2,2	3,8	-1,1	-4,5	2,6	-0,2	0,3
Sipilä	2019	-7,3	1,2	-1,2	1,0	3,0	-0,2	-0,4	0,4
Katainen, Stubb	2015	5,3	-2,6	-2,2	-1,0	1,2	-1,4	0,6	-0,5
Vanhanen 2, Kiviniemi	2011	-7,4	-2,3	-1,9	-0,7	-1,2	15,0	-0,3	-0,9
Jäätteenmäki, Vanhanen 1	2007	-4,0	-3,1	3,7	-1,1	0,5	2,5	0,0	-0,4
Lipponen 2	2003	2,3	1,6	-2,4	-1,0	0,7	0,6	-0,5	1,1
Lipponen 1	1999	2,6	-5,4	3,1	-0,3	0,8	0,3	0,0	1,2
Aho	1995	-5,0	6,2	-1,4	1,1	-0,3	-3,5	-0,4	-0,1
Holkeri	1991	7,2	-2,0	-3,8	10,1**	2,8	-1,5	0,2	3,1

*Perussuomalaisen ryhmä hajosi 13.6.2017 ja uusi sininen puolue jatkoi hallituksessa
 **Vasemmistoliitto osallistui vaaleihin ensimmäistä kertaa

Pääministeripuolue   **Hallitusp.**   **Hallituksesta kesken kauden**
Hallituspuolueen vaalivoitto punaisella luvulla

Taulukko 2. Vuoden 1991 vaaleista lähtien pääministeripuolue on voittanut eduskuntavaalit vain kahdesti, vuosina 2003 ja 2023.

Vasemmistoliitto on vain kerran aikaisemmin, vuonna 2007, kärsinyt yli yhden prosenttiyksikön ääniosuuden menetyksen. Hallituspuolueet ovat menettäneet keskimäärin 1,4 prosenttiyksikköä kannatuksestaan vuosien 1991–2023 vaaleissa. Vuoden 2023 vaaleissa hallituspuolueiden keskimääräinen ääniosuuden menetys oli 1,2 prosenttiyksikköä. Vasemmistoliiton 1,1 prosentin äänen menetys ei tässä valossa vaikuta kovin dramaattiselta.

Oppositioapuolueet ovat kasvattaneet ääniosuuttaan keskimäärin 1,7 prosenttiyksikköä sekä vuosien 1991–2023 että vuoden 2023 vaaleissa.

Hallitukseen meno sisältää aina riskin. Se on kuitenkin otettava aina, kun hallitusohjelma antaa puolueelle mahdollisuuden toteuttaa tavoitteitaan ja vaalilupauksiaan. Vasemmistoliitto sai Marinin hallituksessa tavoitteitaan niin paljon edistettyä, että on turha kysyä, kannattiko hallitukseen mennä. Sen sijaan on kysyttävä, miten vasemmistoliitto olisi paremmin voinut tuoda esille hallituskauden ansiot.

Vaalit käydään 13 piirissä

Prosenttien valossa vasemmistoliiton vaalitulokset oli normaalia vähäisempi hallituspuolueen vaalitappio. Silti viiden kansanedustajapaikan menetys oli valtava romahdus.

Yksi kansanedustaja vastaa puolta prosenttia kansanedustajista, prosenttiyksikön tappiolla pitäisi menettää kaksi paikkaa. Viiden paikan menetys vaatisi 2,5 prosenttiyksikön tappion, jos vaalit olisivat suhteelliset.

Kuuden puolueen yli- tai aliedustus eduskunnassa verrattuna siihen, että vaalit olisivat suhteelliset 1991-2023

	1991	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2023	Yht.	Keskin
Kesk.	4	3	2	4	4	3	6	3	0	29	3
SDP	2	4	4	3	1	3	1	4	3	25	3
Kok.	0	2	2	2	5	2	0	4	6	23	3
SMP/PS	-3	-1	-1	0	-3	0	2	4	6	4	0
Vas.	-1	-1	-2	-1	-1	-2	-2	0	-3	-13	-1
Vihr.	-4	-4	-4	-2	-2	-4	-2	-3	-1	-26	-3

Vaalikauden suurin rohamuaja   Kaudella eniten paikkoja kärsinyt

Taulukko 4.

Suomen eduskunta valitaan 13 vaalipiirissä. Suomessa ei ole yhtenäistä ja valtakunnallista äänikynnystä. Monissa maissa on esimerkiksi kolmen tai viiden prosentin äänikynnys. Pienimmissä suomalaisissa vaalipiireissä piilevä äänikynnys on merkittävä. Keski-Suomessa kansanedustajan paikkaan vaadittiin nyt 7,6 prosenttia hyväksytyistä äänistä, Satakunnassa 8,5 ja Lapissa peräti 12,4 prosenttia.

Vasemmistoliiton viiden paikan menetyksestä näissä vaaleissa kolme selittyy juuri sillä, että vasemmistoliitto lipsahti äänikynnyksen alle korkeimman äänikynnyksen vaalipiireissä.

Vasemmistoliitto sai vuoden 2019 vaaleissa ensimmäistä kertaa ääniosuuttaan vastaavan määrän kansanedustajia. Jos Suomessa olisi suhteelliset vaalit, olisi vasemmistoliitto näissä vaaleissa saanut kannatustaan vastaavat 14 kansanedustajaa.

Yhteenveto ja johtopäätöksiä

Vaalien tuloksesta tähän mennessä julkaistut tutkimukset vahvistivat sen, mitä jo vaalien jälkeen ajateltiin: SDP onnistui voittamaan puolelleen paljon vasemmistoliittoa vuonna 2015 äänestäneitä, vasemmistoliitto on menettänyt kannatustaan miesten ja kypsässä keski-ikässä olevien keskuudessa. Lisäksi vasemmistoliiton kannatus laskee huolestuttavasti Etelä-Suomen kaupunkien ulkopuolella.

Taktisesta äänestämisestä on puhuttu monissa vaaleissa ja olisi helppo sanoa vaalitappion johtuvan vain siitä. Tärkeämpää on kuitenkin tunnistaa ne tekijät, joihin puolue voi omilla toimillaan vaikuttaa kannatuksensa kasvattamiseksi. Se tarkoittaa, että joitakin asioita on osattava jatkossa tehdä toisin.

Vaalien tuloksen jälkeen oli selvää, että tarvitaan analyysi tilanteeseen johtaneista syistä ja muutoksista. Kevästä lähtien on käyty runsaasti keskustelua vaalipiirikohtaisesti ja rakennettu analyysyjä myös paikallisesti. Myös ehdokkaille on tehty palautekysely, jonka tuloksia on jo hyödynnetty seuraavien vaalien kampanjoiden suunnittelussa. Koko jäsenistön kantoja vaalikampanjaan ja tulevan kauden poliittisiin painotuksiin liittyen kartoitettiin kesän 2023 jäsenkyselyssä.

Vaalit ovat tulossa jatkuvasti. Vuoteen 2035 mennessä on vain kolme vuotta, jolloin ei valtakunnallisia vaaleja käydä. Siksi systemaattinen valmistautuminen vaaleihin ja kampanjoiden huolellinen suunnittelu sekä aikataulut on varmistettava. Poliitikko on kestävyyslaji – ja sen tulee näkyä myös ehdokasasettelussa.

Presidentinvaalien kampanjassa hyödynnetään eduskuntavaaleissa opittua. Kampanja rakentuu ihmisten kohtaamiselle ja kuuntelemiselle.

Vaalien jälkeen puolueeseen on tullut ennätysmäärä uusia jäseniä. Keskeistä on uusien jäsenten sitouttaminen ja jäsendemokratian parantaminen. Varmistetaan, että jokainen uusi jäsen kontaktoidaan henkilökohtaisesti.

Jo keväällä perustettiin vasemmistolaista miestoimintaa edistävä verkosto. Ammatyhdistysliikkeen kanssa tehdään yhteistyötä kaikilla tasoilla.

Vaali-, ehdokas- ja järjestökoulutuksissa korostetaan aiempaa enemmän tukiryhmätoiminnan merkitystä. Tammikuun 2024 presidentinvaalien alueellisten tukiryhmien konseptia jatkokehitetään kesän eurovaaleissa. Näin luodaan pohja vahvemmalle, selkeämmin koordinoidulle tukiryhmätoiminnalle tulevilla vaaleilla.

Ehdokasasettelun kehittämisestä

Vuoden 2023 eduskuntavaalien ehdokasasettelu olisi hyötynyt keskitetystä, strategisemmasta otteesta, jossa ehdokasasettelun periaatteista ja tavoitteista olisi linjattu napakammin. Puoluetoimiston on syytä kehittää ehdokasasettelua näkökulmasta, joka pyrkii aiempaa tarkemmin huomioimaan seuraavat seikat:

- Ehdokkaiden äänestettävyys (aiempi vaalimenestys)
- Listojen alueellinen tasapaino (oikea määrä ehdokkaita oikeista paikoista)
- Ehdokkaiden tunnettavuus (yhteiskunnallinen asema, näkyvyys sosiaalisessa mediassa, uudet yllättäjät jne.)
- Listojen demografinen monipuolisuus (ehdokkaiden samaistuttavuus, sukupuolijako, ammatti- ja koulutustaustat jne.)

Erityisesti puoluetoimiston ja piirien on pystyttävä yhdessä luomaan **selkeä tilannekuva** siitä, ketkä ovat tärkeimmät ehdokkaat, jotka on saatava vuoden 2027 eduskuntavaaleihin ehdolle, pidettävä huoli siitä, että he ovat mukana myös eduskuntavaalien välisissä vaaleissa ja saavat riittävän tuen kampanjoilleen. Heidän ehdokkuutensa varmistaminen tulee aloittaa etupainotteisesti, hyvissä ajoin.

Puoluejohdon on tarjottava ehdokashankinnan tueksi mittarit ja työvälineet, joiden avulla voidaan varmistaa, että ehdokasasettelu on vaaleista toiseen tavoitteellista ja, vaaleista riippumatta, aina parhaalla mahdollisella tasolla.

Puolueen demografian muutos asettaa ehdokasasettelussa jatkossakin haasteita, mutta luo myös mahdollisuuksia. Puoluetoimiston ja puoluejohdon tehtävä on varmistaa, että ehdokasasettelu ei epäonnistu tai jää vaillinaiseksi passiivisuuden tai heikosti kohdistettujen pyyntöjen vuoksi, vaan että listat ovat vaaleista riippumatta sellaiset, että niillä voidaan saavuttaa paras mahdollinen tulos.

Vaalitutkimuksia ja lähteitä

- [Finland Turned Right: Voting and Public Opinion in the Parliamentary Election of 2023](#)
- [Voting and Public Opinion in Finland – the Parliamentary Election of 2019](#)
- [Politiikan ilmastonmuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019](#)
- [Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015](#)
- [Muutosvaalit 2011](#)
- [tilastokeskus.fi](#)